

Entomofauna van Noord-Drenthe

Verslag van de 160^e zomerbijeenkomst te Schipborg

Tijdens de 160^e zomerbijeenkomst van de NEV, die plaatsvond in Drenthe van 27 tot 29 mei 2005, zijn 1425 taxa van tien insectenordes waargenomen. In dit verslag worden 81 soorten voor het eerst gemeld voor de provincie Drenthe en bovendien drie soorten als nieuw voor de Nederlandse fauna, te weten *Tycherus coriaceus* (Hymenoptera: Ichneumonidae), *Typhlodromips bryophilus* (Acari: Phytoseiidae) and *Oligonychus subnudus* (Acari: Tetranychidae).

Entomologische Berichten 66(3): 70-90

Trefwoorden: inventarisatie, faunistiek, *Typhlodromips bryophilus*, *Oligonychus subnudus*, *Tycherus coriaceus*

Inleiding

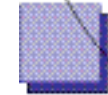
De 160^e zomerbijeenkomst van de NEV werd van 27 tot 29 mei 2005 te Schipborg, gemeente Zuid-Laren, provincie Drenthe, gehouden. De 40 deelnemers waren gehuisvest in de groepsaccommodatie 'De Borg'. De weersomstandigheden waren buitengewoon gunstig: op vrijdag was het onbewolkt en 30 °C en op zaterdag bijna 28 °C met lichte bewolking en veertien uur zon, terwijl de nachttemperatuur niet verder daalde dan 12,3 °C. 's Zondags was het halfbewolkt met overdag toch nog 20 °C.

Het gebied rond Schipborg en de Drentsche Aa maakt deel uit van het nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa en staat bekend om zijn hoge natuurwaarden. Met name het beekdal van de Drentsche Aa en enkele van haar zijbeken, het Anlooër Diepje en de Scheebroekerloop, zijn zeer waardevol. De hoge waarde is te danken aan het ongestoorde profiel van de beken: ze meanderen nog op natuurlijke wijze vrij door het landschap. Slechts vijf procent van onze laaglandbeken kende na de grootscheepse normalisatie in de tweede helft van de vorige eeuw nog een min of meer natuurlijke toestand. Vanaf de jaren negentig worden her en der in den lande pogingen gedaan om deze rechte beken weer een natuurlijk verloop te geven. In het dal van de Drentsche Aa wordt vooral getracht de waterhuishouding van de aangrenzende, relatief weinig bemeste, bloem- en orchideerijke graslanden weer in de oude toestand te herstellen. Daarnaast wordt in sommige gebieden (De Heest, Eexterveld) getracht graslanden en maisakkers door het afgraven van de zwaar bemeste bovenlagen om te zetten in armere bodems, waardoor een schralere vegetatie kan ontstaan. De hogere zandgronden aan weerszijden van de beekdalen bestaan, voor zover wij ze bezochten, uit gemengd bos, veelal gedomineerd door eik, berk en grove den, afgewisseld met droge en vochtige heidegebieden, soms ook jeneverbessenstruweel, met daarin een aantal vennen. Twee bezochte terreinen, het Noordlaarderbos en Vijftig Bunder,

samenstelling Bas Drost¹ & Jan G.M. Cuppen²

¹Lingedijk 35
4014 MB Wadenoijen
mbpdrost@xs4all.nl

²Buurtmeesterweg 16
6711 HM Ede

vallen onder de provincie Groningen. De belangrijkste deelgebieden worden hieronder kort besproken.

De gebieden

Ballooër Veld

Het Ballooër Veld (code: bal), dat eigendom is van het Ministerie van Defensie, bestaat uit een groot heidegebied met enkele loof- en naaldbosjes. De heide is deels vergrast en wordt begraasd door een schaapskudde en enkele pony's. Verspreid in het terrein ligt een aantal vennetjes. De keverfauna van deze vennetjes is typisch voor zure wateren. Op de bodem groeit veenmos (*Sphagnum*) waartussen allerlei *Hydroporus*- en *Agabus*-soorten, *Rhantus suturellus* en *Graphoderus zonatus* zwemmen. De loopkevers van het Ballooër Veld zijn enerzijds kenmerkend voor oevers, zoals een aantal *Pterostichus*-soorten en anderzijds voor droge heide-terreinen, zoals *Carabus nitens*, *Brosicus cephalotes* en *Cicindela*-soorten. In de ponymest troffen we voornamelijk algemene keversoorten aan van de genera *Geotrupes*, *Aphodius*, *Onthophagus*, *Philonthus*, *Sphaeridium* en *Cercyon*. De schors- vlieg *Mesembrina meridiana* (figuur 1) is hier ook gevonden; de larve ervan leeft in mest en verslindt de larven van andere vliegensoorten. Op de droge heide blijken de zeldzame zandspinnendoder *Arachnospila hedickei*, de bloedbij *Sphecodes scabricollis* en de wespbij *Nomada flavoguttata* voor te komen. Deze laatste soort is een nestparasiet van diverse zandbijen (*Andrena* sp.).

Omgeving groepsaccommodatie Schipborg

De verzamelactiviteiten rond de groepsaccommodatie 'De Borg' (code: zee2) waren beperkt tot enkele minder gebruikelijke vangstechnieken. Nachtelijke vangsten op het laken bij een vanglamp (figuur 2) trokken talrijke menselijke nieuws- gierigen aan en daarnaast nog meer insecten. Onder de kevers waren dat enkele zeer bijzondere soorten, zoals de loop- kevers *Porotachys bisulcatus* en *Philorizus sigma*, die beide nieuw voor Drenthe zijn, en de oevergraafkever *Heterocerus intermedius*. Meikevers (*Melolontha melolontha*), die gelokt werden door het licht, snorden in aantal rond het la-

Figuur 1. De schorsvlieg (*Mesembrina meridiana*) is op het Ballooërveld gevonden. Foto: Theodoor Heijerman
The mid-day fly (*Mesembrina meridiana*) was found in the Ballooërveld.

ken. Op diezelfde avond zijn vier soorten kleine vlinders verzameld die nieuw zijn voor Drenthe: *Cydia conicolana*, *C. cosmophorana*, *Luquetia lobella* en *Argyresthia spinosella*. Een experimentele bierval lokte een aantal *Atheta*- en *Epuraea*-soorten en de 'recente' immigrant *Glischrochilus quadrisignatus*. In een composthoop op het erf vonden we kevers die we niet elders aantroffen, zoals *Micropeplus fulvus* en *Calyptomerus dubius*.

De Burgvallen

Onder het deelgebied De Burgvallen (code: bur) valt het stroomgebied van het Anlooër Diepje met aangrenzende hooi- en graslanden, houtwallen en bosjes. Hier zijn vooral water- en oeverkevers verzameld in de beek en in een greppel met behulp van net en appelmoeszeef en door het spoelen van de oevers. Opvallend was de aanwezigheid van rhei-fiele waterkevers zoals *Orectochilus villosus*, *Nebrioporus elegans*, *Agabus didymus*, *A. paludosus*, *Helophorus arvernicus* en *Oulimnius tuberculatus*, die in Nederland vrijwel tot natuurlijke laaglandbeken beperkt zijn. Zeer bijzondere oeverbewoners zijn *Sphaerius acaroides*, *Ochthebius bicolon*, *Georissus crenulatus* en *Heterocerus intermedius*.

De Strubben

Het militaire oefenterrein De Strubben (code: des) omvat voornamelijk grove-dennenbos en eiken-berkenbos op zand met daarin de Boekweitplas, een zuur ven dat sterk aan het verlanden is. Het weinige open water van dit ven is met het net bemonsterd en de oevers door het ondertrappen van pollen pitrus (*Juncus effusus*). Bij de waterkevers domineerde het genus *Hydroporus*, met onder andere talrijke *H. scalesianus* en *H. melanarius*; bij de oeverkevers veel *Cyphon*- en *Stenus*-soorten (waaronder *S. kiesenwetteri*). Opvallende soorten van dit ven waren verder de bastaardweeckschild *Cerapheles terminatus*, die op gele lis (*Iris pseudacorus*) leeft, de kortschildkever *Gymnusa brevicollis* en de gevlekte glanslibel (*Somatochlora flavomaculata*). Deze laatste soort heeft zich in Noord-Nederland weer gevestigd, met populaties in de Weerribben (Overijssel) en in de Lindevallei (Friesland) (Bouwman *et al.* 2004). Uit een nest van rode bosmier (*Formica rufa*) werden de kevers *Monotoma conicollis* en *Thiasophilus angulatus* gezeefd. In tonderzwammen (*Fomes*

fomentarius) op dode berken werden drie vrij zeldzame kevers gevonden: *Scaphisoma assimile*, *Triplax russica* en *Aspidiphorus orbiculatus*. In vrij droge paardenmest op een zandpad vonden we de zeldzame kortschildkever *Gabrius piliger* en zeer veel exemplaren van de familie Ptiliidae, waarvan *Ptiliolium fuscum*, *Acrotrichis grandicollis* en *A. dispar* het meest talrijk waren. Nieuw voor Drenthe is de waarneming van de nachtvlinder *Ancylis myrtillan*.

Eexterveld

Het natuurontwikkelingsgebied Eexterveld (code: eex) bestaat uit vrij schraal, meest vochtig grasland beweid door Schotse hooglanders, en uit stukken oud moerasbos. In het gebied liggen enkele vergraven sloten en nieuw aangelegde poelen. Hier vonden we de waterroofkevers *Laccornis oblongus* en *Rhantus grapii*. De koeienvlaaien waren rijkelijk be-deeld met kevers, waaronder de zeer zeldzame *Philonthus puella*. Uit een roodporiehoutzwam (*Daedaleopsis confragosa*) kwamen de zeldzame glanskever *Epuraea distincta* en *Abdera flexuosa* te voorschijn, de laatste met elf exemplaren.

Het strooisel uit het moerasbos werd gezeefd (figuur 6) en leverde als bijzonderheden op: *Epaphius secalis*, *Bryaxis puncticollis*, de zeer zeldzame kortschildkevers *Atheta arctica* en *A. obtusangula* en bovendien de netwants *Acalypta carinata*.

Gasterse Duinen

De Gasterse Duinen (code: gas) omvatten een heidegebied en aan de westelijke zijde een restant van een oude beekloop. Door vervening is hier het Voorste- en het Achterste Veen ontstaan. Diep uitgesleten karrensporen in het noordelijk deel van de heide wijzen nog naar de historische handelsroute van Coevorden naar Groningen. In deze karrensporen bevindt zich een groeiplaats van klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*). Opmerkelijke waarnemingen waren de zeer zeldzame schorswants *Aradus d. depressus*, de roofmijt *Typhlodromips bryophilus*, nieuw voor de Nederlandse fauna, en de spintmijt *Oligonychus subnudus*, die zelfs nieuw is voor de westelijke Palearctis.

Uit een boom is ook nog het vrij zeldzame boktorretje *Obrium brunneum* geklopt. In de heidevennen kwamen karakteristieke vennissoorten voor, zoals *Cymatia bonsdorffi*,

Ilybius aenescens en *Rhantus suturellus*.

Het Gasterensche Diep (figuur 9), ten zuiden van de Gasterse Duinen, leverde dezelfde bijzondere beekfauna op als het Anlooër Diepje, met als extra de rheofiele waterroofkever *Platambus maculatus*.

De Heest

Het natuurontwikkelingsgebied De Heest (code: hee) ligt tussen het Taarlosche en Gasterensche Diep. Landschappelijk gezien valt het voor het grootste deel onder het beekdallandschap met beek, hooilanden, kwel sloten, houtwallen en kleine bosjes (figuur 3). Tien jaar geleden zijn de weilanden in het gebied vergraven om de bodem van zijn voedselrijke toplaag te ontdoen. Ook in de afwatering is ingegrepen: er werden vele sloten gedempt. De resultaten zijn al goed te zien: orchideeën en dotterbloemen (*Caltha palustris*) keerden weer terug. Aan de oever van een recent aangelegde poel is het snuitkevertje *Nanophyes globulus* ontdekt, dat op waterpostelein (*Peplis portula*) leeft. Opvallend in De Heest was het grote aantal soorten riethaantjes (*Donacia* en *Platammaris*). De meest opmerkelijke kevers kwamen echter van enkele holle eiken en van in een houtwal staande eiken met diepe scheuren. Hier werden de kniptor *Hypoganus inunctus*, de spiegelkever *Dendrophilus punctatus*, de klopkevers *Xestobium rufovillosum* en *Grynobius planus*, evenals de zwartlijven *Pentaphyllus testaceus* en *Allecula morio* gevonden. Ook de zwartlijf *Diaperis boleti* (figuur 7), in Nederland tegenwoordig een algemene verschijning, ontbrak niet in De Heest. Een vermolmde boomstronk werd bewoond door de drentelmier (*Stenamma debile*). Tenslotte is met behulp van een vanglamp, die op de Heest stond opgesteld, de zeldzame nachtuil *Hadena confusa* (figuur 4) verzameld.

Figuur 2. Een vanglamp stond opgesteld bij onze groepsaccommodatie te Schipborg. Foto: S.G. Sinnema

A light trap was placed near our camp at Schipborg.

De Kappersbult

Aan de noordoostelijke zijde van de Drentsche Aa ligt het natuurreservaat De Kappersbult (code: kap). Het terrein bestaat uit grote stukken moerasbos, gedomineerd door wilgen, rietlanden, zeggenmoerassen en natte graslanden die doorsneden zijn met vegetatierijke sloten. Deze sloten hebben merendeels een venige bodem. De waterkeverfauna

van de Kappersbult is karakteristiek voor laagveengebieden met onder andere *Hygrotus decoratus*, *Ilybius guttiger*, *Hydraena palustris*, *Helophorus nanus* en *Dryops auriculatus* als minder gewone soorten en *Hydroporus rufifrons* als echte zeldzaamheid. Ook bij de loopkevers treffen we veel soorten van moerassen en rietlanden aan zoals *Oodes helopioides*, *Demetrius imperialis* en *Odacantha melanura*. Fytofage kevers, zowel bladkevers als snuitkevers, waren erg soortenrijk in de Kappersbult. Bij de bladkevers betrof dit in het bijzonder de aardvlooiën of springhaantjes. Van de bladkevers vermelden we *Phyllotreta* op gele waterkers (*Rorippa amphibia*), *Lythraia* op kattenstaart (*Lythrum salicaria*) en *Epitrix* op wederik (*Lysimachia vulgaris*). Van de snuitkevers noemen we *Mononychus punctumalbum* op gele lis (*Iris pseudacorus*). Uit het veenmos (*Sphagnum*) werd de zeldzame wants *Pachybrachius luridus* verzameld.

Uit de aangrenzende Drentsche Aa zijn drie *Micronecta*-soorten opgediept, met als bijzonderheid *M. griseola*, een waterwants die nog niet eerder zo noordelijk in Nederland was vastgesteld.

Scheebroek

In en langs de benedenloop van de Scheebroekerloop (code: sch) vinden we min of meer dezelfde landschapselementen als bij De Burgvallen. Langs de beken werd voornamelijk gespoeld waarbij dezelfde bijzondere oeverkevers als bij de Burgvallen en het Gasterensche Diep werden gevonden, alleen is hier ook de kortschild *Scopaeus laevigatus* aangetroffen. In een van de kwel sloten vonden we een populatie van de waterroofkever *Laccornis oblongus* en de in holpijp (*Equisetum fluviatile*) levende snuitkever *Bagous lutulentus*. Het Scheebroekerbosje leverde een nieuwe spinnensoort voor Drenthe op: *Hypselistes jacksoni*.

Omgeving Zeegse

Een landschappelijk fraai en afwisselend gebied is de omgeving van Zeegse (code: zee). Aan de oostelijke kant ligt de Drentsche Aa met haar hooilanden (figuur 8) en aan de westelijke kant liggen loof- en dennenbossen, een heide met zandverstuiving en vennen en veentjes. Het Siepelveen heeft een mooie verlandingszone met veenmos (*Sphagnum*), gagel (*Myrica gale*) en beenbreek (*Narthecium ossifragum*). Hier troffen we een aardige waterkeverfauna met onder andere *Hydroporus scalesianus*, *Suphrodytes dorsalis*, *Agabus affinis*, *Graphoderus zonatus* en *Acilius canaliculatus*. Op de droge heide met de zandverstuiving waren veel soorten zand- en wespbijen te vinden, zoals *Andrena angustior*, *A. haemorrhoea* (figuur 5), *Nomada alboguttata*, *N. goodeniana* en *N. marshamella*. In de omgeving van Zeegse is voorts een vrouwtje van de zeldzame bloementrips *Aeolothrips fasciatus* verzameld.

Vijftig Bunder

Dit kleine natuurterrein (code: vijf), ligt in de zuidpunt van de provincie Groningen. Het is een oud heideterreintje dat door eikenhakhout omgeven is en waar vier grafheuvels uit de bronstijd liggen. Het terrein is bekend om de groeiplaatsen van klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*), liggende vleugeltjesbloem (*Polygala serpyllacea*) en gevlekte orchis (*Dactylorhiza maculata*). Door middel van schudden aan jonge eiken vingen we de kleine poppenrover (*Calosoma inquisitor*) en de viervlekaaskever (*Xylodrepa quadrimaculata*), die beide van harige rupsen leven.

Lijst van vindplaatsen

- ann Annen, ruige berm met fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*), Amersfoortcoördinaten (AC) 245-563
- bal1 Rolde, Balloo, rand Ballooërveld, op fluitenkruid, AC 238-557
- bal2 Rolde, Balloo, rand Ballooërveld, ponymest in grasland, ven en oever, strooisel, onder hout, potval, eikenbosje in heideveld, in vermolmd stonk onder mos, maaisel, AC 239-560
- bal3 Rolde, Balloo, Ballooërveld, militair oefenterrein, droge heide, AC 239-558
- bal4 Rolde, Balloo, Ballooërveld, militair oefenterrein, droge heide, AC 239-559
- bor Anloo, Schipborg, omgeving groepsaccommodatie 'De Borg', op licht, bierval, composthoop, AC 241-565
- bur1 Anloo, De Burgvallen, Anlooër Diepje, noordelijk deel Gasterse Duinen, beek en beekoever, gesleept schraal grasland, greppel, koeienvlaai, geklopt houtwal, rand ven, AC 240-563
- bur2 Anloo, De Burgvallen, Anlooër Diepje, beek en beekoever, AC 241-563
- bur3 Anloo, De Burgvallen, Anlooër Diepje, beek en beekoever, AC 242-562
- des1 Anloo, Schipborg, De Strubben, paardenvijgen, tonderzwam op berk, AC 241-564
- des2 Anloo, Schipborg, De Strubben, malaiseval, paardenmest, stapel gezaagd hout, verland ven met oever, bosmierennest, bloeiende brem, AC 242-564
- des3 Anloo, Schipborg, De Strubben, potvallen in bos en heide, eikenhakhout, militair oefenterrein, AC 242-565
- eex Anloo, Anderen, Eexterveld, houtzwam op els (*Alnus* sp.), bloeiende gele lis, vlaaien Schotse Hooglanders in bos en in grasland, gezeefd moerasbos, geklopt bloeiende Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*), greppel, poel, gesleept berm zandpad, AC 243-559
- eex2 Anloo, Anderen, Eexterveld, toegangszandweg tot Eexterveld, AC 243-558
- gas1 Anloo, Gasteren, Visvliet, Gasterensche Diep, beek en beekoever, AC 240-561
- gas2 Anloo, Gasteren, Gasterse Duinen, potvallen, ven en venoever, gesleept heide en bosrand, dennenstammen, handvangst, AC 240-562
- glim1 Glimmen, slootkant en rietveld, AC 238-572
- glim2 Glimmen, op dijk Drentsche Aa, AC 237-572
- hee1 Vries, Taarlo, Osdijk, De Heest, kwelsloot, lichtval, hooiland, houtwallen, oevers Taarlosche Diep, AC 238-561
- hee2 Gemeenten Anloo en Vries, Gasteren en Taarlo, De Heest, gesleept schraal grasland rondom plasje, holle eik, op egelskop (*Sparganium* sp.), gezeefd grashoopjes, gesleept, wegberm en bosrand, bos, houtwal, AC 239-561
- hee3 Vries, Taarlo, Osdijk, De Heest, veenputje, struikheideveldje, bosje met Amerikaanse eik (*Quercus rubra*), rand broekbos, AC 239-562
- hee4 Taarlo, De Heest, zandweg, AC 238-560
- kap Vries, De Punt, Kappersbult, poel, gesleepte moerassige ruigte, gesleept wegberm, geklopt houtwal, achter schors, onder strooisel, sloot, bosrand, AC 237-571
- knip Schipborg, Kniphorstbos, AC 243-563
- knip2 Anloo, Schipborgerweg, berm, AC 242-563
- mid1 Midlaren, Noordlaren, klein bosperceel, wegberm, AC 241-570
- mol1 Vries, Oudemolen, Molenveld, heide, hoogveen, ven, weiland, oevers Oudemolensche Diep, wegberm, houtwallen, AC 239-563
- mol2 Vries, Oudemolen, Molenveld, geklopt van eik, els en berk, verdroogde zwavelkopjes, in koeienvlaai, botten van ree, heideterrein met jeneverbessen, wegberm, AC 239-564
- mol3 Vries, Oudemolen, bij Oudemolensche Diep, gesleept schraal grasland, greppel en slootoever, Schipborgerdiep bij bruggetje, droog zandduintje, AC 240-564
- nui Ruinen, Pesse, Nuilerveld, gesleept en geklopt heide en struikgewas, handvangst, AC 227-533
- orv Orvelte, grafheuvel, AC 239-540
- sch1 Anloo, Anderen, Elsbroek, Scheebroekerloop, beek en beekoever, Scheebroekerbosje, AC 240-558
- sch2 Anloo, Anderen, Elsbroek, Rolder Diep, beek en beekoever, handvangst schraal dotterbloemgrasland, greppel met holpijp, AC 240-559
- sch3 Anloo, Anderen, Noord Esch (Scheebroek), gezeefd eikenbos en houtwal, zwavelzwam op eik, AC 241-558
- sch4 Anloo, Anderen, Elsbroek, brede kwelsloot, gesleept vochtig hooiland, handvangst, AC 241-559
- sch5 Anloo, Schipborg, lichtval, AC 240-566
- tyn Vries, Tynaarlo, Eischenbroekveld, geklopt bosrand, AC 237-564
- tyn2 Tynaarlo, langs spoorbaan, AC 238-565
- tyn3 Tynaarlo, langs spoorbaan, AC 238-566
- vijf Zuidlaren, De Vijftig Bunder, geklopt in eikenbos, onder hout, AC 239-569
- wijs Beilen, Wijster, omgeving Ijsbaan, gesleept moerassige ruigte, geklopt bosrand, plas, AC 230-537
- wijs2 Wijster, ijsbaan, AC 230-535
- wit Zeegse, Witveen, AC 238-564
- zee1 Vries, Zeegse, Zeegse Duinen en Siepelveen, op licht, droge heide, AC 239-565
- zee2 Anloo, Vries, Zeegse, Schipborg, hooiland Drentsche Aa, poeltje, Siepelveen, omgeving groepsaccommodatie De Borg, handvangst, in huis, op licht, gesleept kruidenrijk grasland en wegberm, op struiken, bosrand, AC 240-565
- zui Zuidlaren, wegberm, handvangst, AC 242-568

Gebruikte symbolen en afkortingen

- juv juveniel (geen geslachtsorgaan zichtbaar)
- sa subadult (geslachtsorgaan onderhuids zichtbaar, maar laatste vervelling nog niet gehad)
- ^{NL} nieuw voor de Nederlandse fauna
- ^{DR} nieuw voor de provincie Drenthe
- LI¹ larve in het eerste stadium, een vrouwtje (Thysanoptera)
- LII¹ larve in het tweede stadium, een mannetje (Thysanoptera)

Lijst van deelnemers

- B. Aukema, L. Blommers, P. Boer, J.G.M. Cuppen, M.B.P. Drost, M. Drost-Rietberg, H.T. Edzes, G. van Ee, J. Fokker, T. Heijerman, W.R.B. Heitmans, J. Huijbregts, R.P. Jansen, R.M.J.C. Kleukers, S. Kofman, J.H. Kuchlein, C. Kuchlein-Nijsten, P. Kuijken, S.C. Langeveld, A.J. Loonstra, B. van Maanen, J. Muilwijk, H. Nieuwenhuijsen, F.G.J.M. van Nunen, J.D. Prinsen, C. van de Sande, S.G. Sinnema, J.W. Sinnema-Bloemen, J. Smit, J.A.H. Smits, M.J. Sommeijer, L. Sommeijer, A. Span, A.J. Threels, S. Tiemersma, J. van Tol, G. Vierbergen, O. Vorst, J. Wieringa, C.J. Zwakhals.

Soortenlijst

THYSANOPTERA – tripsen

G. Vierbergen

AEOLOTHRIPIDAE

- Aeolothrips albicinctus*: gas2 (1 ♀)
Aeolothrips ericae: mol1 (3 ♀), zee2 (23 ♀)
Aeolothrips fasciatus: zee2 (1 ♀)
Aeolothrips intermedius: glim2 (1 ♀),
hee1 (2 ♂)

THRIPIDAE

- Anaphothrips obscurus*: zee2 (1 ♀), hee1
(9 ♀), gas2 (1 ♀), mol1 (2 ♀)
Aptinothrips rufus: gas2 (1 ♀, 1 LII^{1♀}),
hee1 (10 ♀, 1 LII^{1♀}, 1 LI^{1♂}), midl (5 ♀),
mol1 (11 ♀), mol2 (9 ♀, 1 LII^{1♀})
Aptinothrips stylifer: gas2 (4 ♀, 1 LII^{1♀}),
mol1 (1 ♀)
Baliothrips dispar: hee1 (6 ♀, 3 ♂)
Ceratothrips ericae: gas2 (9 ♀), glim1
(1 ♀), hee1 (2 ♀), midl (1 ♀)
Chirothrips hamatus: glim2 (1 ♀), hee1
(1 ♀), midl (8 ♀, 2 ♂), mol1 (4 ♀, 1 ♂)
Chirothrips manicatus: gas2 (1 ♀), hee1
(4 ♀), mol1 (7 ♀)
Dendrothrips saltatrix: gas2 (4 ♀, 1 LII^{1♀})
Dictyothrips betae: mol1 (1 ♀)
Euchaetothrips krolti: mol1 (1 LII^{1♀}), glim1
(6 ♀, 4 ♂, 7 LII^{4♀,3♂}, 17 LI^{15♀,2♂})
Frankliniella intonsa: zee2 (2 ♀), hee1
(1 ♀, 1 ♂, 1 LII^{1♀})
Limothrips cerealium: midl (4 ♀), mol1
(3 ♀),
Odontothrips cytisi: zee2 (28 ♀, 22 LII^{9♀,13♂},
1 LI^{1♀}), mol2 (1 ♀, 2 LII^{1♀,1♂}), mol4 (25 ♀,
3 LII^{1♀,2♂})
Oxythrips ajugae: gas2 (1 ♀, 55 LII^{46♀,9♂}),
mol1 (3 ♀), sieb (4 LII^{3♀,1♂})
Oxythrips bicolor: gas2 (1 ♀, 10 LII^{8♀,2♂}),
mol1 (2 ♀), sieb (3 LII^{3♀})
Platythrips tunicatus: gas2 (3 ♀)
Taeniothrips picipes: gas2 (3 LII^{3♀})
Thrips albopilosus: mol1 (3 ♀)
Thrips fuscipennis: zee2 (1 ♀), gas2 (1 ♀,
4 LII^{3♀,1♂}), glim1 (1 ♀), hee1 (3 ♀), midl
(1 ♀), mol1 (4 ♀, 7 LII^{6♀,1♂}), mol2 (1 LII^{1♀})
Thrips latiareus: mol1 (2 LII^{1♀,1♂})
Thrips major: zee2 (20 ♀, 3 ♂), gas2
(19 ♀, 3 ♂), glim2 (8 ♀, 1 ♂), hee1
(15 ♀), midl (3 ♀), mol1 (40 ♀, 16 ♂),
mol2 (2 ♀), mol4 (8 ♀, 3 ♂)
Thrips minutissimus: zee2 (7 ♀, 6 LII^{4♀,2♂}),
gas2 (22 ♀, 28 LII^{23♀,5♂}), midl (2 ♀,
5 LII^{5♀}), mol1 (1 ♀)
Thrips nigropilosus: mol1 (1 ♀)
Thrips physapus: zee2 (1 ♀), gas2 (4 ♀),
glim1 (1 ♀), hee1 (3 ♀)
Thrips uehernei: glim1 (2 ♀), hee1 (8 ♀, 1 ♂)
Thrips validus: glim1 (9 ♀, 4 ♂), hee1
(2 ♀, 1 ♂), mol2 (1 ♀)
Thrips vulgatissimus: gas2 (1 LII^{1♀}), glim2
(6 ♀), mol1 (11 ♀, 1 LII^{1♀})

PHLAEOTHRIPIDAE

- Cephalothrips monilicornis*: gas2 (5 ♀)
Haplothrips aculeatus: zee2 (2 ♂), gas2
(2 ♀), glim2 (1 ♀), mol1 (2 ♀), midl (1 ♂,
1 ♀)
Haplothrips distinguendus: zee2 (1 ♀),
glim1 (1 ♀, 1 ♂), glim2 (1 ♀), mol1
(13 ♀, 1 ♂),
Haplothrips subtilissimus: gas2 (2 ♀)
Hoplothrips semicaecus: hee1 (1 ♀)
Phlaeothrips coriaceus: mol1 (1 ♂)
Xylaplothrips fuliginosus: mol1 (1 ♀)

Dankzij de gemiddeld hoge temperatu-
ren in april was de tripsfauna goed ont-
wikkeld: larven en mannetjes konden
in grote aantallen verzameld worden.
De Continentaal-Palearctische *Aeolo-
thrips fasciatus* (Linnaeus) komt hier
voor aan de westgrens van het versprei-
dingsareaal: vanaf de eerste vondst in
1936 betreft het telkens één individu,
behalve een tweetal mannetjes verza-
meld door J. Doeksen in 1936 te Wage-
ningen (Vierbergen 2004). Oostelijker
in Europa komt deze bloementrips zeer
talrijk voor. Van *Dictyothrips betae* Uzel
betreft het hier bij Oudemolen de derde
vondst in Nederland (eveneens: Vee-
nendaal 1937 en Wellerloo 1997). Van
deze verspreid en telkens in kleine aan-
tallen verzamelde West-Palearctische
soort is de waardplant nog steeds niet
bekend (Zur Strassen 2003).

ODONATA – libellen

J.A.H. Smits

COENAGRIONIDAE

Pyrrhosoma nymphula: zee1

CORDULIIDAE

Somatochlora flavomaculata: des3

HETEROPTERA – wantsen

B. Aukema & J.G.M. Cuppen

Het overzicht omvat naast waarnemingen
van de auteurs ook gegevens van materi-
aal verzameld door M.B.P. Drost, T. Heijer-
man, J.D. Prinsen, A.J. Threels, S. Tiemers-
ma en G. Vierbergen. Nomenclatuur en
volgorde zijn conform Aukema *et al.* (2005).

NEPIDAE

Nepa cinerea: des2, gas1, gas2, hee1,
hee2, sch4

CORIXIDAE

Micronecta scholtzi: kap. In aantal in de
Drentsche Aa.

Micronecta griseola: kap. In aantal in de
Drentsche Aa.

Micronecta minutissima: kap. In aantal
in de Drentsche Aa.

Cymatia bonsdorffii: gas2, hee2

Cymatia coleoptrata: gas2

Callicorixa praeusta praeusta: gas2, hee2,
wijs

Corixa punctata: eex, hee1, hee2

Hesperocorixa castanea: wijs

Hesperocorixa linnaei: hee2, wijs

Hesperocorixa sahlbergi: eex, hee1, sch4,
tyn

Paracorixa concinna concinna: hee2

Sigara nigrolineata nigrolineata: hee1

Sigara limitata limitata: hee2

Sigara semistriata: eex, hee1, hee2, tyn

Sigara striata: kap, tyn

Sigaradistincta: gas2, hee2, kap, tyn

Sigarafalleni: hee2, kap, tyn

Sigara scotti: hee

Sigara lateralis: hee2

NAUCORIDAE

Ilyocoris cimicoides: des2, eex, hee2, wijs

NOTONECTIDAE

Notonecta glauca: (des2), eex, gas1,
(hee1), hee2, kap, (sch4)

PLEIDAE

Plea minutissima: eex, gas1, gas2, hee2,
wijs

HEBRIDAE

Hebrus pusillus pusillus: gas2, hee2, wijs

Hebrus fuficeps: des2, gas1, gas2, sch2, wijs

HYDROMETRIDAE

Hydrometra gracilentata: gas2, hee2

Hydrometra stagnorum: eex, gas1, hee1,
kap, nui

VELIIDAE

Microvelia reticulata: eex, gas2, hee2, kap

GERRIDAE

Aquarius p. paludum: kap. In aantal op
de Drentsche Aa.

Gerris lacustris: des2, gas1, gas2, hee1, kap

Gerris odontogaster: eex

Gerris lateralis: kap

SALDIDAE

Chartoscirta cincta: sch4, wijs, zee2

Saldulasaltatoria: wijs

TINGIDAE

Acalypta carinata: eex. Een ♂ is gezeefd
uit het strooisel van een moerasbos
met wilg, eik en berk met een onder-
groei van pijpenstrootje en stekelvaren.
De derde vondst in Drenthe.

Acalypta platycheila: wijs. In aantal uit
vochtig mos op de IJsbaan. De vierde
vondst in Drenthe.

Dictyla convergens: zee2, bor, hee2, kap

Physatocheila smreczynskii: gas2

Tingis ampliata: hee2, wijs

Tingis cardui: nui

MICROPHYSIDAE

Loricula pselaphiformis: nui, wijs

Myrmedobia sp.: eex

MIRIDAE

Monalocoris filicis: wijs

Deraeocoris lutescens: kap, wijs

Figuur 3. Natuurreservaat De Heest. Berend Aukema op zoek naar wantsen onder de schors van een eik. Foto: Theodoor Heijerman
Nature Reserve De Heest. Berend Aukema is looking for bugs under the bark of an oak tree.

Capsus ater: des3, hee2, wijs
Capsus wagneri: kap
Closterotomus fulvomaculatus: wijs
Liocoris tripustulatus: bor
Lygocoris rugicollis: hee2, kap
Lygus pratensis: kap
Rhabdomiris striatellus: zee2, bor, bur1, des3, knip, eex, gas2, hee2
Leptopterna ferrugata: eex
Miris striatus: gas2, hee2, wijs
Stenodema calcarata: zee2, bor, bur1, eex, hee2, kap, sch4, wijs
Stenodema laevigata: bor, hee2, kap, wijs
Pachytomella parallela: bor
Cyllecoris histrionius: zee2, des3, knip, gas2, hee2
Dryophilicoris flavoquadrinaculatus: bor, bur1, eex, gas2, hee2
Heterocordylus tibialis: bor, gas2
Orthotylus tenellus: gas2
Harpocera thoracica: knip, kap
Psallus betuleti betuleti: gas2
Psallus perrisi: eex
Psallus varians: hee2, zee2
NABIDAE
Himacerus mirmicoides: bor
Nabiserictorum: gas2, nui
Nabis ferus: hee2
ANTHOCORIDAE
Anthocoris confusus: kap
Anthocoris nemorum: hee2, kap, wijs
Dufouriellus ater: wijs
Orius majusculus: bor, hee2, wijs
Orius cf minutus: sch4
Xylocoris cursitans: hee2
ARADIDAE
Aneurus avenius avenius: wijs. De tweede vondst in Drenthe van deze in Nederland zeer zeldzame schorswants.

Aradus depressus depressus: gas2
LYGAEIDAE
Kleidocerys resedae: des3, eex, gas2, hee2, hee3, kap, nui, sch4, wijs
Cymus glandicolor: kap, zee2
Cymus melanocephalus: bor, gas2, hee2, nui, wijs
Ischnodemus sabuleti: bor, hee2, kap, sch2, sch4, wijs
Drymus brunneus: eex
Drymus ryeii: des3, nui, sch4, wijs
Eremocoris plebejus: wijs
Gastrodes grossipes grossipes: gas2
Scolopostethus decoratus: gas2, hee2
Scolopostethus thomsoni: sch4, wijs
Aphanus rolandri: nui
Trapezonotus desertus: des3
Pachybrachius fracticollis: kap, wijs, zee2
Pachybrachius luridus: kap. De vijfde vindplaats in Drenthe van deze in veenmos levende soort.
Plinthisus brevipennis: nui, wijs
Peritrechus geniculatus: bur1
Acompus rufipes: hee2, zee2
Stygnocoris fuliginus: hee2
RHOPALIDAE
Rhopalus maculatus: wijs
COREIDAE
Coreus marginatus: bor, des3, gas2, kap, sch4, wijs
Spathocera dalmanii: gas2
CYDNIDAE
Legnotus limbosus: bur1
Legnotus picipes: zee2, gas2, nui
Tritomegas bicolor: bor
ACANTHOSOMATIDAE
Elasmotherus interstinctus: wijs
PENTATOMIDAE
Arma custos: gas2

Aelia klugii: nui
Dolycoris baccarum: kap, zee2
Palomena prasina: des3, wijs
Pentatoma rufipes: gas2
Eurydema oleracea: bor, gas2, wijs
^{DR}*Graphosoma lineatum*: des3, hee2. Op beide vindplaatsen zijn een ♂ en een ♀ verzameld op bloeiende schermbloemen. De eerste Drentse vondsten van deze zich invasief verspreidende zuidelijke soort.

Met 370 waargenomen soorten is de Drentse wantsenfauna relatief goed bekend (databank Werkgroep Heteroptera, EIS-Nederland). Tijdens deze bijeenkomst zijn 107 soorten waargenomen, waarvan *Graphosoma lineatum* nieuw is voor Drenthe. Andere opmerkelijke vondsten waren de weinig verzamelde mosbewonende netwantsen *Acalypta carinata* en *A. platycheila*, de onder schors levende aradide *Aneurus avenius* en de in veenmos levende lygaeïde *Pachybrachius luridus*. De Drentsche Aa huisvest drie soorten *Micronecta*, waaronder de nog niet zo lang uit ons land bekende *M. griseola* en een populatie van de schaatsenrijder *Aquarius paludum*, die steeds vaker in het noorden van ons land wordt waargenomen.

NEUROPTERA – netvleugeligen

P. Boer

MYRMELEONTIDAE - mierenleeuwen
Euroleon nostras: gas2, zee2

MACROLEPIDOPTERA – grote vlinders

S.G. Sinnema & J.W. Sinnema-Bloemen met bijdragen van J.H. Kuchlein en J.A.H. Smits. Volgorde en nomenclatuur van de soorten zijn volgens de naamlijst van Kuchlein & De Vos (1999)

PIERIDAE (witjes)

Gonepteryx rhamni: bal4, hee1
Anthocharis cardamines: hee1
Pieris napi: hee1, des1

LYCAENIDAE (blauwtjes)

Lycaena phlaeas: bal4, des1
Lycaena tityrus: des1

Callophrys rubi: bal4

Celastrina argiolus: des1

Polyommatus icarus: hee1

NYMPHALIDAE (aurelia's)

Pararge aegeria: des1

Coenonympha pamphilus: bal4, des1, gas2

LIMACODIDAE (slakrupsen)

Apoda limacodes: des1

ZYGAENIDAE (bloeddrupjes)

Rhagades pruni: bal4. Rups.

LASIOCAMPIDAE (spinners)
Lasiocampa trifoli: bal4. Rups.
Macrothylacia rubi: hee1
 SPHINGIDAE (pijlstaarten)
Mimas tiliae: des1
Smerinthus ocellata: sch5
Sphinx pinastri: des1
Deilephila elpenor: des1, hee1
Deilephila porcellus: des1, hee1
 DREPANIDAE (eenstaartjes)
Thyatira batis: des1, hee1, sch5
Tethea or: sch5, bor
Watsonalla binaria: sch5, bor, des1, hee1, mol2
Watsonalla cultraria: des1
Drepana curvatula: bor, des1, hee1, mol2
Drepana falcataria: bor, des1, hee1, sch5
 GEOMETRIDAE (spanners)
Lomaspilis marginata: hee1, sch5
Ligdia adustata: bor, mol2
Macaria notata: des1, hee1, sch5
Macaria alternata: hee1, sch5
Macaria liturata: des1, mol2, sch5
Cepphis advenaria: des1, sch5
Petrophora chlorosata: des1
Plagodis dolabraria: des1, hee1, mol2
Opisthograptis luteolata: des1, hee1, sch5
Odontopera bidentata: des1, hee1
Colotois pennaria: des1. Rups.
Erannis defoliaria: des1, hee1. Meerdere rupsen.
Hypomecis punctinalis: des1, hee1, mol2, sch5
Ectropis crepuscularia: hee1, sch5. Rups.
Parectropis similaria: des1, hee1, mol2
Aethalura punctulata: hee1
Ematurga atomaria: bal4
Cabera pusaria: des1, hee1, sch5
Cabera exanthemata: des1, sch5
Lomographa temerata: des1, hee1, mol2, sch5
Campaea margaritata: des1, hee1, mol2, sch5
Perconia strigillaria: des1, hee1
Chlorissa viridata: bal4
Cyclophora albipunctata: mol2, sch5
Cyclophora punctaria: des1, mol2
Timandra comae: des1, sch5
Scopula floslactata: mol2
Orthonama vittata: hee1
Xanthorhoe designata: hee1, sch5
Xanthorhoe spadicearia: bor, des1, hee1, sch5
Xanthorhoe ferrugata: sch5
Xanthorhoe montanata: hee1, sch5
Xanthorhoe fluctuata: sch5
Epirrhoe alternata: hee1
Cosmorhoe ocellata: bal4, hee1, mol2, sch5
Ecliptopera silaceata: sch5
Chloroclysta truncata: bor, hee1, sch5
Thera obeliscata: bor, des1, mol2, sch5
Thera britannica: des1

Electrophaes corylata: des1, hee1, sch5
Colostygia pectinataria: des1, hee1, mol2, sch5
Hydriomena impluviata: hee1, sch5
Euphyia unangulata: sch5
Perizoma alchemillata: sch5
Perizoma albulata: bor, des1, hee1, sch5
Eupithecia linariata: mol2
Eupithecia valerianata: hee1
Eupithecia centaureata: des1
Eupithecia intricata: bor, des1
Eupithecia nanata: sch5, bal4
Eupithecia abbreviata: des1, hee1, mol2, sch5
Eupithecia tantillaria: des1, mol2, sch5
Euchoeca nebulata: hee1, sch5
Hydrelia flammeolaria: hee1, sch5
Lobophora halterata: sch5
 NOTODONTIDAE (tandvlinders)
Notodonta dromedarius: hee1
Notodonta ziczac: des1
Drymonia dodonaea: des1, hee1, mol2
Pheosia gnoma: des1
Pterostoma palpina: bor
Ptilodon capucina: bor, des1, hee1
Gluphisia crenata: des1, hee1
Phalera bucephala: sch5
Peridea anceps: bor, des1, hee1, mol2, sch5
Harpyia milhauseri: hee1
 NOCTUIDAE (uilen)
Moma alpium: des1
Acronicta alni: des1, mol2, sch5
Acronicta leporina: hee1
Simyra albovenosa: des1
Callistege mi: des1, bal4
Euclidia glyphica: hee1
Scoliopteryx libatrix: mol2
Hypena proboscidalis: sch5, hee1
Hypena rostralis: des1
Rivula sericealis: sch5, hee1
Diachrysia chrysitis: des1, hee1
Plusia festucae: des1, hee1, sch5
Protodeltote pygarga: des1, hee1
Deltote deceptoris: bal4, des1, hee1
Deltote uncula: hee1, mol2
Deltote bankiana: bal4, hee1, hee1
Panemeria tenebrata: tyn
Charanyca trigrammica: bor, des1, hee1, mol2, sch5
Athetis pallustris: sch5
Dypterygia scabriuscula: mol2, sch5
Rusina ferruginea: hee1
Eupsilia transversa: des1. Van deze soort is een rups

waargenomen.
Apamea crenata: des1, hee1, sch5
Apamea sordens: sch5
Oligia latruncula: sch5
Anarta myrtilli: bal4
Lacanobia thalassina: des1, hee1, mol2, sch5
Hada plebeja: des1, mol2, sch5
Hadena bicruris: hee1
Hadena confusa: hee1
Hadena rivularis: hee1
Mythimna comma: des1, sch5
Orthosia gothica: des1. Van deze soort werd een rups waargenomen.
Orthosia cruda: des1, hee1. Meerdere rupsen.
Orthosia munda: hee1. Rups.
Pachetra sagittigera: des1, mol2, sch5
Ochropleura plecta: bor, des1, hee1
Diarsia rubi: hee1, sch5
Xestia c-nigrum: hee1, sch5
Agrotis puta: bor, des1, hee1, sch5
Agrotis exclamationis: bor
 PANTHEIDAE (donsuilen)
Panthea coenobita: des1
Colocasia coryli: des1
 LYMANTRIIDAE (donsvlinders)
Calliteara pudibunda: bor, des1, hee1, mol2, sch5
 NOLIDAE (visstaartjes)
Nola confusalis: des1, hee1, mol2, sch5
Bena bicolorana: sch5
Pseudoips prasinana: des1, hee1
 ARCTIIDAE (beervlinders)
Atolmis rubricollis: sch5
Eilema sororcula: bor, des1, hee1, mol2, sch5
Phragmatobia fuliginosa: des1, hee1
Spilosoma lubricipeda: bor, des1, hee1, mol2, sch5
Diaphora mendica: des1, sch5
Tyria jacobaeae: bor, des1, mol2, sch5

Figuur 4. De nachtvlin-
 der *Hadena confusa* is in
 De Heest op licht gevan-
 gen. Foto: S.G. Sinnema
*The night moth Hadena
 confusa was trapped at
 light in The Heest.*

In het terrein De Heest zijn drie soorten nachtuilen waargenomen die gebonden zijn aan het voorkomen van anjerachtigen, zoals koekoeksbloem en silenes; het zijn *Hadena rivularis*, *H. bicurris* en *H. confusa*. De soorten *H. rivularis* en *H. bicurris* zijn algemeen op groeiplaatsen van anjerachtigen en soms gewoon in de tuin. Beide hebben twee generaties per jaar. *Hadena confusa* is een zeldzame soort en heeft een generatie per jaar. Op de avond van 28 mei kwam een tiental exemplaren van *H. confusa* op het licht af. Uit Drenthe zijn slechts twee eerdere waarnemingen bekend: Sleen, 15 juni 1969 (J.W. Sinnema-Bloemen) en Hoogetveen, 12 juni 1984 (M. Jansen).

MICROLEPIDOPTERA – kleine vlinders
J.H. Kuchlein, C. Kuchlein-Nijsten, S.G. Sinnema & J.W. Sinnema-Bloemen

De gegevens hebben, tenzij anders vermeld, betrekking op adulten. Volgorde en nomenclatuur van de soorten zijn volgens de naamlijst van Kuchlein & De Vos (1999).

MICROPTERIGIDAE

Micropterix aureatella: zee2
Micropterix aruncella: tyn2, tyn3, zee2

NEPTICULIDAE

Stigmella betulicola: sch5
Stigmella microtheriella: sch5
Stigmella samiatella: sch5
Stigmella roborella: sch5
Ectoedemia albifasciella: des2, sch5

ADELIDAE

Nematopogon adanskiella: sch5
Nematopogon swammerdamella: des2, sch5

Nematopogon robertella: sch5
Nemophora degeerella: des2, sch5, tyn3, vijf, wit, zee2

Adela reaumurella: des2, vijf
Cauchas fibulella: tyn3
Cauchas rufimitrella: sch5

INCURVARIIDAE

Incurvaria masculella: sch5, vijf
Phylloporia bistrigella: des2

TISCHERIIDAE

Tekebladella: hee1, sch5, vijf, zee2
Tischeria dodonaea: sch5
Emmetia marginea: des2

TINEIDAE

Triaxomera fulvimitrella: mol2
Nemaxera betulinella: sch5
Nemapogon cloacella: sch5
Tinea semifulvella: sch5
Tinea trinotella: sch5
Monopis laevigella: sch5

BUCCULATRICIDAE

Bucculatrix ulmella: sch5

GRACILLARIIDAE

Caloptilia alchimiella: des2, mol2, sch5, vijf
Parornix scoticella: sch5
Parornix betulae: sch5
Parornix devoniella: sch5
Phyllonorycter harrisella: vijf, sch5
Phyllonorycter muelleriella: des2, sch5, tyn2, tyn3, vijf, zee2
Phyllonorycter sorbi: sch5
Phyllonorycter maestingella: tyn2
Phyllonorycter lautella: des2, vijf

YPONOMEUTIDAE

Swammerdamia caesiella: sch5
Cedestis subfasciella: des2, sch5
Ocnerosoma friesei: des2, sch5
Argyresthia glabratella: sch5
Argyresthia trifasciata: sch5
Argyresthia brockeella: sch5
^{DR}*Argyresthia spinosella*: sch5
Argyresthia conjugella: sch5

PLUTELLIDAE

Plutella xylostella: sch5
Digitivalva amicella: tyn2. Twee bezette mijnen op valkruid (*Arnica montana*).

GLYPHIPTERIGIDAE

Glyphipterix thrasonella: vijf, wit
Glyphipterix simplicella: tyn3, vijf

OECOPHORIDAE

^{DR}*Luquetia lobella*: sch5
Agonopterix heracliana: hee1
Agonopterix propinquella: sch5
Pleurota bicostella: sch5
Hofmannophila pseudospretella: sch5
Denisia stipella: mol2, sch5

ELACHISTIDAE

Elachista bifasciella: des2, sch5, zee2
Elachista nobilella: des2
Elachista canapennella: sch5
Elachista argentella: sch5, tyn3
Cosmiotes exactella: des2

COLEOPHORIDAE

Coleophora serratella: wit, zee2. Bij het Witveen tien zakken op ruwe berk en eveneens tien zakken op zachte berk.
Coleophora spinella: sch5, wit. Respectievelijk acht en zeven zakken op wilde lijsterbes.
Coleophora pyrrehulipennella: sch5
Coleophora laricella: sch5
Coleophora caespitiella: sch5
Coleophora alticolella: sch5
Coleophora striatipennella: sch5

MOMPHIDAE

Mompha subbistrigella: sch5

GELECHIIDAE

Monochroa tenebrella: des2
Teleiodes luculella: sch5
Teleiodes proximella: hee1, sch5
Pseudotelphusa scalella: mol2, sch5
Aroga velocella: sch5

TORTRICIDAE

Aethes smeathmanniana: sch5, tyn2

Cochylis nana: hee1, sch5, wit
Pseudargyrotoza conwagana: sch5
Epagoge grotiana: sch5
Capua vulgana: bal4, des2, sch5, vijf, zee2
Ptycholoma lecheana: des2, sch5
Pandemis cerasana: sch5
Syndemis musculana: des2, mol2, sch5
Bactra lancealana: zee2
Hedya nubiferana: sch5
Orthotaenia undulana: des2
Argyroproce lacunana: sch5
Lobesia reliquana: des1, des2, sch5
Ancylis laetana: sch5
Ancylis unguicella: des2
Ancylis mitterbacheriana: des2, sch5
Ancylis upupana: hee1
Ancylis obtusana: hee1
^{DR}*Ancylis myrtillana*: des2
Ancylis unculana: sch5
Ancylis apicella: sch5
Epinotia subocellana: sch5
Epinotia demarniana: sch5
Epinotia immundana: hee1
Epinotia tetraquetrana: sch5
Epinotia tedella: des1, sch5, vijf
Epinotia granitana: sch5
Epinotia rubiginosana: sch5
Epinotia nana: sch5
Rhyacionia pinivorana: mol2, sch5
Eucosmomorpha albersana: des2, sch5
Strophedra weirana: des2, sch5
Pammene germmana: sch5
^{DR}*Cydia conicolana*: sch5
^{DR}*Cydia cosmophorana*: sch5
Cydia strobilella: des2, sch5
Dichrorampha plumbana: tyn3
Dichrorampha sedatana: tyn2, tyn3

CHOREUTIDAE
Anthophila fabriciana: sch5

SCHRECKENSTEINIIDAE
Schreckensteinia festaliella: sch5

PTEROPHORIDAE
Adaina microdactyla: sch5

PYRALIDAE
Aphomia sociella: sch5
Cryptoblabes bistriga: sch5
Pempelia formosa: mol2
Dioryctria simplicella: sch5
Phycitodes binaevella: hee1
Scoparia ambigualis: des2, hee1, mol2, sch5
Chrysoteuchia culmella: sch5
Crambus lathoniellus: des2, sch5, tyn2
Pediasia fascinelina: sch5
Elophila nymphaeata: sch5
Cataclysta lemnata: sch5
Phlyctaenodes coronata: sch5

In 2005 is een lange reeks zomerbijkomsten met slecht tot uitzonderlijk slecht weer onderbroken door een bijeenkomst waarbij de weersomstandig-

heden weinig te wensen overlieten: overdag goed weer en 's nachts aangepaste temperaturen. Vooral lichtvangst, maar ook de malaiseval van C. Zwakhals leverden daardoor goede resultaten op. In totaal konden 126 soorten micro's worden genoteerd en daarmee behoort deze bijeenkomst bij de inventarisatieoogpunt meest succesvolle van de afgelopen 25 jaar. Daarbij zijn vijf soorten nieuw voor de provincie Drenthe gevonden, namelijk *Argyresthia spinosella*, *Luquetia lobella*, *Ancylis myrtillana*, *Cydia conicolana* en *Cydia cosmophorana*. Voor faunistische informatie over de soorten is het Tinea-bestand geraadpleegd.

DIPTERA – muggen en vliegen

J. Huijbregts, A.J. Loonstra, L. Blommers, J.A.H. Smits & S. Langeveld

TIPULIDAE (langpootmuggen)

Dictenidia bimaculata: des2

Tanyptera atrata: des2

TABANIDAE (dazen)

Hybomitra bimaculata: zee1

Heptatoma pellucens: mol3

THEREVIDAE (viltvliegen)

Acrosathe annulata: zee1

ASILIDAE (roofvliegen)

Dioctria rufipes: eex2, gas2

Dioctria oelandica: des2, kap

Dioctria hyalipennis: gas2

Dysmachus trigonus: bal3, zee1

Neoitamus cyanurus: gas2

MICROPEZIDAE (spillebeenvliegen)

Calobata petronella: des2

Compsobata cibaria: des2, zee2

SYRPHIDAE (zweefvliegen)

Eristalis lineata: zee1

Eristalis tenax: zee1

Sphaerophoria philantus: bal3, mol2

Pipizella varipes: eex2, mol2

Pipiza bimaculata: eex2

Leucozona lucorum: mol3

Melanostoma mellinum: mol3

Parhelophilus versicolor: mol3

SEPSIDAE (wenkvliegen)

Nemopoda nitidula: des2

SCATHOPHAGIDAE

Scathophaga lutaria: des2

Scathophaga stercoraria: bal1, zee2

FANNIIDAE

Fannia fuscula: des2

Fannia lustrator: des2

MUSCIDAE (echte vliegen)

Hydrotaea albipuncta: bal1

Mesembrina meridiana: bal1

Musca domestica: zee2

Polietes domitor: zee2

Polietes lardaria: des2, zee2

Polietes meridionalis: bal1

Phaonia subventa: des2

CALLIPHORIDAE (bromvliegen)

Bellardia viarum: bal1, des2

Calliphora vicina: zee2

Cynomya mortuorum: ann

Lucilia ampullacea: bal1, zee2

Lucilia caesar: bal1, zee2, zui

Lucilia illustris: ann

Lucilia sericata: bal1, zee2, zui

Lucilia silvarum: ann

SARCOPHAGIDAE (dambordvliegen)

Metopia argyrocephala: des2

Brachicoma devia: des2

Sarcophaga variegata: ann, des2

Sarcophaga lasiostyla: ann, bal1, des2, zui

Sarcophaga carnaria: ann, bal1, des2, zee2

Bijzondere zweefvliegen uit Noord-Nederland (Diptera: Syrphidae)

A.J. Loonstra

In de voorlopige atlas van de Nederlandse zweefvliegen (NJN 1998) wordt de zweefvliegensoort *Leucozona lucorum* niet gemeld uit de noordelijke provincies. Van deze soort zijn echter de afgelopen jaren zeker zes vindplaatsen uit Noord-Nederland bekend geworden, waaronder Tripscompagnie en Beerta, meerdere mannetjes en vrouwtjes (J. Prijs) en Slochteren, een vrouwtje (A.J. Loonstra) en Paterswolde (L. Tervelde).

In deze atlas wordt voor *L. lucorum* een binding met beken en hoogveen gemeld, met de vraag of de soort afhankelijk is van specifieke bladluizen die op bepaalde planten voorkomen. Het stroomdal van de Drentsche Aa bestaat uit vele stroompjes en beken en is daarmee een zeer geschikte biotoop voor deze soort.

Sphaerophoria philantus is een typische soort van heidevelden. Hoewel Drenthe rijk is aan heidevelden staat er in de voorlopige atlas van de Nederlandse zweefvliegen slechts een uurhok waar de soort gezien is. Op beide bovenstaande vindplaatsen zijn meerdere mannetjes verzameld. Het heeft alleen zin om mannetjes te vangen, omdat betrouwbare determinatie plaats vindt op basis van mannelijke genitaliën. Vrouwtjes zijn vaak niet te determineren. Ik heb deze soort eens eerder bij Schipborg gevangen.

HYMENOPTERA – bijen en wespen

L. Blommers, J. Smit, A.J. Loonstra, H. Nieuwenhuisen, W. Kuijken & J.A.H. Smits

De volgorde van de families en de soorten volgt zo veel mogelijk de indeling

in Peeters et al. (2004).

CHRYSIDIDAE (goudwespen)

Tricrysis cyanea: eex2

Chrysis ignita: bal3

SAPYRIDAE

Sapyga clavicornis: eex2

POMPIDIDAE (spinnendoders)

Auplopus carbonarius: des2

Caliadurgus fasciatellus: bal3, des2, zee1

Priocnemis coriacea: des2, des3

Priocnemis parvula: des3, zee1

Priocnemis perturbator: des2, des3

Anoplius nigerrimus: des2, des3

Anoplius viaticus: bal3, gas2, zee1

Arachnospila anceps: des2, des3, gas2

Arachnospila hedickei: bal3. Zeldzame soort

Arachnospila spissa: des2, des3, gas2

Arachnospila wesmaeli: bal3

Evagetes crassicornis: des2, gas2, zee1

VESPIDAE (plooiwleugelwespen)

Ancistrocerus nigricornis: des3, zee2

Ancistrocerus parietum: bal3

Ancistrocerus trifasciatus: des2, zee2

Eumenes coarctatus: bal3, gas2

Eumenes pedunculatus: bal2, bal3, des2, gas2

Vespa rufa: des2

SPHECIDAE (langsteelgraafwespen)

Ammophila sabulosa: bal3, gas2, zee1

CRABRONIDAE

Crabro peltarius: bal2, bur3, des3, eex2, gas2, zee1, zee2

Crossocerus nigrinus: zee2

Crossocerus ovalis: des3, zee1

Crossocerus tarsatus: bal2, bal3

Crossocerus wesmaeli: eex, eex2, zee1

Ectemnius borealis: gas2

Ectemnius continuus: bal2, bal3, des2, eex2, zee1

Ectemnius guttatus: eex2

Ectemnius lapidarius: eex

Lestica subterranea: bal3, zee1

Oxybelus bipunctatus: zee2

^{DR}*Rhopalum gracile*: des2

Tachysphex nitidus: zee1

Tachysphex pompiliformis: des3, gas2, zee1

Trypoxylon figulus: eex2

Argogorytes mystaceus: bal2, des3, gas2

Nysson spinosus: des2, des3, eex2, gas2, zee1

Nysson trimaculatus: des3

Diodontus minutus: zee1

Pemphredon inornata: eex, eex2

Pemphredon lugubris: bal2, des2, des3, eex2, gas2

Psenulus pallipes: des2, zee2

Cerceris arenaria: zee1

Cerceris quadrifasciata: zee1

APIDAE s.l. (bijen)

Andrena angustior: eex, eex2, gas2, zee1

Andrena barbilabris: des3, gas2, zee1

Andrena carantonica: bal2, bal3, des2, des3, gas2, mol2
Andrena fucata: eex2, des2, eex2, gas2
Andrena fulva: eex2, zee1
Andrena fulvida: des2. Sinds 1980 niet meer in Drenthe gevangen. In de rest van Nederland vrij zeldzaam.
Andrena haemorrhoea: bal3, gas2, zee1
Andrena nitida: des3, gas2
Andrena praecox: eex
Andrena subopaca: bal3, des2, eex, eex2, mol2
Andrena varians: eex2
Andrena wilkella: bal3, gas2, eex2
Nomada alboguttata: bal3, des3, eex2, gas2, zee1
Nomada fabriciana: bal2, eex2, gas2
Nomada flava: bal3, des3, eex2, gas2, zee1
Nomada flavoguttata: bal3
Nomada fulvicornis: des2
Nomada goodeniana: des3, gas2, zee1
Nomada lathburiana: bal3, gas2
Nomada marshamella: des3, gas2, zee1
Nomada panzeri: des3, gas2
Nomada ruficornis: bal3, des2, gas2, zee1
Nomada sheppardana: des3, gas2, mol2, zee1, zee2
Nomada signata: des3
Nomada striata: gas2
Nomada succincta: eex2, gas2
Bombus lapidarius: bal2
Bombus pratorum: gas2, zee1
Bombus terrestris: bal2, des3, eex2, gas2
Bombus bohemicus: gas2, zee1
Bombus campestris: eex
Bombus norvegicus: gas2
Halictus rubicundus: bal3
Halictus tumulorum: des3, eex, eex2
Lasioglossum albipes: bal3, des3
Lasioglossum calceatum: des3

Lasioglossum leucopus: bal3, mol2
Lasioglossum leucozonium: bal3, gas2, zee1
Lasioglossum lucidulum: zee1
Lasioglossum morio: bal3
Lasioglossum prasinum: bal2
Lasioglossum punctatissimum: bal2, bal3
Lasioglossum semilucens: bal3
Lasioglossum sexstrigatum: gas2, mol2, mol3, zee1
Lasioglossum villosulum: zee1
Lasioglossum zonulum: eex, eex2, zee1
Sphecodes albilabris: gas2
Sphecodes crassus: bal2, des3, zee1
Sphecodes ephippius: bal3, des3, eex2, gas2, mol2, zee1
Sphecodes geoffrellus: gas2
Sphecodes miniatus: bal2, bal3, gas2, zee1
Sphecodes monilicornis: bal2, gas2
Sphecodes pellucidus: bal2, bal3, des3, gas2, zee1
Sphecodes reticulatus: bal3, des3, gas2, mol2
Sphecodes scabricollis: bal3, eex
Chelostoma florisomme: zee1
Osmia claviventris: mol2
ARGIDAE
Arge dimidiata: des2
Arge fuscipes: gas2
Arge ustulata: des2
TENTHREDINIDAE
Dolerus aericeps: gas2
Dolerus fumosus: gas2
Dolerus madidus: gas2
Loderus vestigialis: des2
Rhogogaster viridis: zee1
Tenthredo atra: des2
Tenthredo campestris: zee1
Tenthredo temula: des2
Ametastegia glabrata: des2, knip2
Taxonus agrorum: des2

Phymatocera aterrima: des2
Caliroa cinxia: des2
Trichiocampus grandis: des2
Craesus septentrionalis: des2
Nematus lucidus: des2
SIRICIDAE (houtwespen)
Xeris spectrum: knip2
CEPHIDAE (halmwespen)
Hartigia nigra: des2
Janus femoratus: des2
Calameuta pallipes: des2, zee1
Cephus nigrinus: des2
Cephus spinipes: des2

Rhopalum gracile is nieuw voor Drenthe. Zie kaartje in Klein & Lefebvre (2004). *Arge dimidiata* en *Janus femoratus* waren vijftien jaar geleden (vrij) zeldzame soorten (Burggraaf-van Nierop & Van Achterberg 1990), terwijl *Cephus nigrinus* toen nog nooit noordelijk van de lijn Winterswijk - Den Haag gezien was.

ICHNEUMONIDAE - sluipwespen
 C. Zwakhals, met een bijdrage van J.D. Prinsen

ACAENITINAE

Coleocentrus excitator: des2

ALOMYINAE

Alomya debellator: des3

DIPLAZONTINAE

Syrphoctonus pallipes: des2

ICHNEUMONINAE

Cyclolabus nigricollis: des2

Eurylabus torvus: des2

Listrodromus nyctemerus: des2

Cratichneumon flavifrons: des2

Cratichneumon culex: des2

Cratichneumon rufifrons: des2, bor

Homotheus varipes: des2

Crypteffigies lanius: des2

Virgichneumon dumeticola: des2

Virgichneumon albosignatus: des2

Vulgichneumon bimaculatus: des2

Coelichneumon castaniventris: des2

Coelichneumon nigerrimus: des2

Misetus oculatus: des2

Dicaelotus pictus: des2

^{NL}*Tycherus coriaceus*: des2

Dirophanes regenerator: des2

OPHIONINAE

Ophion ventricosus: des2

Ophion minutus: des2, bor

Platophion ocellaris: des2

PIMPLINAE

Scambus nigricans: des2

Tromatobia ornata: des2

Tromatobia ovivora: des2

Zaglyptus varipes: des2

Itopectis maculator: des2

Pimpla rufipes: des2

Figuur 5. Het roodgatje (*Andrena haemorrhoea*). Deze algemene soort is op veel plaatsen in Noord-Drenthe verzameld. Foto: Theodoor Heijerman
The early mining bee (Andrena haemorrhoea). This common species was collected at many places in northern Drenthe.

Pimpla turionellae: des2
Pimpla insignatoria: des2
Pimpla contemplator: des2
Rhyssa persuasoria: knip2
Zatypota albicoxa: hee2

Tycherus coriaceus (Perkins) is nieuw voor de Nederlandse fauna. De soort behoort tot een groep van kleine Ichneumoninae die vooral bij Microlepidoptera parasiteren. Volgens het overzicht in Fauna Europaea (www.faunaeu.org) is de soort bekend uit Groot-Brittannië, Finland, Noorwegen, Duitsland, Frankrijk, Polen en Rusland. Het voorkomen in Nederland is dus eigenlijk geen verrassing. Met dank aan E. Diller, Zoologische Staatssammlung München, voor de determinatie van *Dicaelotus pictus*, *Tycherus coriaceus* en *Dirophanes regenerator*.

FORMICIDAE – mieren

P. Boer, J.A.H. Smits & G. Vierbergen

Formica fusca: bal2, bal3, des1, des2, eex2, gas2, hee3, mol2, mol3, zee1
Formica polyctena: bal2, des1, des2, des3, mol2
Formica pratensis: bal2, des1, des2, gas2, zee1, zee2
Formica rufa: bal2, zee1
Formica rufa x polyctena: des2
Formica sanguinea: bal2, bur1, des1, des2, des3, gas2, hee3, mol2, zee1, zee2
Lasius brunneus: bal3, eex2, mol1, mol3, zee2
Lasius flavus: bal2, bal3, bur1, des2, des3, eex2, gas2, hee3, mol2, mol3, zee1, zee2
Lasius fuliginosus: bal2, bal3, des1, des2, eex2, gas2, hee1, hee3, midl, zee1, zee2
Lasius meridionalis: bal2
Lasius niger: bur1, bal2, bal3, des1, des2, eex2, gas2, hee1, mol2, mol3, zee1, zee2
Lasius platythorax: bal2, bur1, eex2, gas2, hee3, zee1, zee2
Lasius psammophilus: zee1, zee2
Lasius umbratus: bal2
Leptothorax acervorum: bal2, hee3
Myrmica lonae: bal2, hee3
Myrmica rubra: bal2, bur1, des1, des2, gas2, hee1, hee3, mol3, zee1
Myrmica ruginodis: bal2, bal3, bur1, eex2, mol3, zee1
Myrmica sabuleti: bal2, des1, des3, eex2, gas2, hee3, mol3, zee1, zee2
Myrmica ruginodis: bal2, eex2, zee1
Myrmica scabrinodis: bal2, bur1, mol3
Myrmica schencki: bal2
Myrmica specioides: bal2, zee1

Stenamma debile: hee3
Tetramorium caespitum: bal2, bal3, gas2, zee1, zee2

De mieren van de Drentsche Aa (Hymenoptera: Formicidae)

Peter Boer

Het Drentsche-Aagebied is duidelijk een natuurgebied in ontwikkeling. Dit is aan de mierenfauna goed te merken. Het zuinige voorkomen van de moerassteekmier *Myrmica scabrinodis* in de nattere delen wijst daar bijvoorbeeld op. In oude, vochtige hooilanden en vennetjes behoort deze soort in grote dichtheden voor te komen. Dat was hier bepaald niet het geval, zelfs niet in het noordoostelijk deel van het Ballooërveld, waar een voor het oog aantrekkelijke moerasvegetatie is ontstaan. In dit gebied werden 50 buisvallen geplaatst in de hoop meer te weten te komen over het voorkomen van de kalme steekmier *M. lobicornis*. Het Ballooërveld is namelijk de plek waar deze soort voor het eerst in Nederland werd aangetroffen (Boer 2003). Maar helaas. Wel veel andere soorten. De humusmier *Lasius platythorax* bleek hier de meest dominante soort, zowel in als om de vennetjes als ook in de droge, oude struikheidevegetaties daar omheen. Overigens was de humusmier in het hele Drentsche-Aagebied prominent aanwezig. In de drogere en hoger gelegen delen van het Ballooërveld, in de heide en in eiken-berkenbosjes, zijn nog acht andere soorten mieren waargenomen.

Op diverse plaatsen zijn boommieren *Lasius brunneus* in oude eiken aangetroffen. Tot nu toe is dit gebied daarmee de meest noordelijke vindplaats van ons land. De waarneming van een nestje drentelmieren *Stenamma debile* in een vermolde stronk is de tweede Drentse waarneming sinds 1980 (zie Van Loon 2004). Naar de in Oost-Nederland steeds zeldzamer wordende buntgrasmier *L. psammophilus* is gericht gezocht. Deze kon slechts op twee locaties in de Zeegse Duinen worden vastgesteld.

Totaal leverde dit weekend 25 mierensoorten op, 36 % van het aantal Nederlandse soorten (n=64) en 63% van de soorten die van de drie noordoostelijke provincies bekend zijn (n=37).

COLEOPTERA – kevers

J.G.M. Cuppen, O. Vorst, T. Heijerman,

M.B.P. Drost, F.G.J.M. van Nunen, R.P. Jansen, G. van Ee, B. van Maanen, J. Muilwijk, J. Huijbregts, S.C. Langeveld & A. Threels

Het overzicht bevat naast waarnemingen van de auteurs ook gegevens van materiaal verzameld met de malaiseval van Kees Zwakhals en de mierenvalen van Peter Boer. De volgorde van de families en de soorten volgt zo veel mogelijk de binnen afzienbare tijd te verschijnen nieuwe kevercatalogus. De naamgeving is zo veel mogelijk gebaseerd op recente overzichten, waarvan Lucht (1987), Hansen (1996) en Köhler & Klausnitzer (1998) de belangrijkste zijn.

Op sommige plaatsen zijn van enige soorten uitsluitend niet betrouwbaar te determineren vrouwtjes of larven gevonden. In die gevallen staan de betreffende vindplaatsen tussen haakjes.

In het laatste gepubliceerde overzicht van de Nederlandse keverfauna telde de Nederlandse soortenlijst 3830 soorten (Brakman 1966); inmiddels is dit aantal opgelopen tot 4044 (Vorst & Huijbregts 2001). Uit de provincie Drenthe zijn door Brakman 1128 keversoorten gemeld, waarmee deze provincie na Groningen het minste aantal soorten kende. In het weekend van deze zomerbijeenkomst te Schipborg werden in totaal 782 keversoorten verzameld en op naam gebracht. Hiervan zijn maar liefst 307 soorten niet opgenomen in de lijst van Brakman (1966) voor de provincie Drenthe. Meer dan de helft van de 'nieuwe' soorten (172) blijkt intussen toch al voor de provincie gepubliceerd te zijn. Deze publicaties worden hieronder genoemd. In de hier gepresenteerde lijst worden deze soorten voorafgegaan door een cijfer. Vooral uit de eerste vijf publicaties (verslagen van eerdere zomerbijeenkomsten en excursies van de Sektie Everts) komen veel van deze waarnemingen: ¹ Van Vondel *et al.* 1989, ² Cuppen *et al.* 1993, ³ Van Nunen *et al.* 2005 ⁴ Vorst *et al.* 1998, ⁵ Vorst *et al.* 2002, ⁶ Van Nieukerken 1981, ⁷ De Groot 1981, ⁸ Cuppen & De Oude 1996, ⁹ Vorst 1995, ¹⁰ Turin 2000, ¹¹ Sterrenburg & Schülke 1997. Bij de voorbereidingen voor de nieuwe kevercatalogus is gebleken dat voor nog eens 60 soorten ongepubliceerde waarnemingen bestaan, deels zelfs van vóór 1966. De betreffende soorten worden in onderstaande lijst voorafgegaan door het getal ⁹⁹. Daadwerkelijk nieuw voor de provincie Drenthe zijn 75 soorten, een opmerkelijk groot aantal. Ongetwijfeld zullen van enkele van deze soorten oude waarnemingen bekend zijn

die wij nu over het hoofd hebben gezien.
SPHAERIUSIDAE

⁵*Sphaerius acaroides*: bur2, gas1, sch1.

De enige Nederlandse vertegenwoordiger van de suborde der Myxophaga werd in aantal gespoeld van de oevers van het Gasterensche Diep, het Anlooër Diepje en de Scheebroekerloop. De soort is zeer zeldzaam in Nederland en buiten het stroomgebied van de Drentsche Aa recent slechts van een andere plek bekend, mosrijke trilvenen in de Weerribben (Van Maanen *et al.* 2003). Het zeer kleine kevertje (0,7 mm) wordt overigens gemakkelijk over het hoofd

¹*Hydroglyphus pusillus*: bal2, bor, bur2, eex, gas1, gas2, hee1, hee2

¹*Hygrotus impressopunctatus*: bor, eex, gas1, gas2, hee1, hee2, kap, sch4

Hygrotus versicolor: sch1

¹*Hygrotus inaequalis*: eex, gas1, gas2, hee1, hee2, sch1

¹*Hygrotus decoratus*: bur1, bur2, des2, eex, gas1, gas2, hee1, hee2, kap, sch4, zee1

¹*Hydroporus scalesianus*: des2, gas2, zee1. De kleinste vertegenwoordiger van het genus *Hydroporus*, die als vrij zeldzaam te boek staat, wordt regelmatig aangetroffen tijdens zomerbijeenkomsten.

eex, hee1, kap, sch2, zee1

Hydroporus melanarius: des2, hee1, hee2, zee1

¹*Hydroporus neglectus*: des2, eex, gas2, kap, sch2, zee1

Suphrodytes dorsalis: zee1

Graptodytes pictus: bur1, bur2, gas1, gas2, hee2, sch4

¹*Laccornis oblongus*: eex, sch2. In een kwelsloot met veel holpijp (*Equisetum fluviatile*) in een hooiland ten noorden van de Scheebroekerloop was deze zeldzame soort vrij talrijk. Een exemplaar is in het natuurontwikkelingsproject Eexterveld aangetroffen in een recent vergraven sloot.

Porhydrus lineatus: sch4

Nebrioporus elegans: bur2, bur3, gas1, hee2

Laccophilus minutus: eex, hee1

Laccophilus hyalinus: bur2, bur3, gas1, hee1, hee2, hee3

¹*Copelatus haemorrhoidalis*: des2, eex, hee2, kap, zee1

³*Platambus maculatus*: gas1. De gevlekte beekkever bewoont vooral natuurlijke laaglandbeken zoals hier in het Gasterensche Diep. Soms wordt de soort aangetroffen in de brandingszone van grote meren.

Agabus bipustulatus: bal2, bur1, bur2, bur3, des2, eex, gas2, hee1, hee2, kap, mol3, sch4

Agabus sturmi: gas2, hee1, sch4, zee1

⁵*Agabus uliginosus*: kap

⁶*Agabus paludosus*: gas1

²*Agabus affinis*: zee1

¹*Agabus unguicularis*: sch2, sch4

⁶*Agabus didymus*: bur2, bur3, gas1, hee1. Verspreidingskaarten van rheofiele *Agabus*-soorten (onder andere *A. didymus* en *A. paludosus*) werden door Van Nieukerken (1981) gepubliceerd. Beide soorten waren toen al bekend van het stroomgebied van de Drentsche Aa.

²*Agabus undulatus*: gas1

Agabus labiatus: bal2. Een vrij zeldzame soort van vennen met een (vrijwel kale) zandbodem, vaak wel met veel *Sphagnum*.

Ilybius cf chalconatus: mol3

Ilybius cf montanus: bal2

Ilybius fenestratus: gas2

¹*Ilybius ater*: bal2, bor, bur1, hee1, hee2, kap, sch4, zee1

Ilybius fuliginosus: bur2, gas2

Ilybius quadriguttatus: bur2, gas1, hee1

Ilybius guttiger: gas2, hee2, kap, zee1

Ilybius aenescens: bal2, gas2

³*Rhantus grapii*: bur1, eex, gas1, hee1, sch2, sch4

¹*Rhantus suturalis*: bor, bur1, eex, gas2, hee1, hee2, kap, sch2, sch4, zee1

Figuur 6. Vier ogen zien meer dan twee: Oscar Vorst en Jan Cuppen zoeken de vangst uit. Foto: Jeroen Fokker
Four eyes see more than two: Oscar Vorst and Jan Cuppen look for tiny beetles.

gezien.

GYRINIDAE (schrijvertjes)

Gyrinus marinus: gas2

Gyrinus substriatus: bur1, bur2, bur3, gas1, gas2, hee1, mol3, sch1

⁵*Orectochilus villosus*: bur2, gas1. Dit nachtactieve schrijvertje is gebonden aan beken met een natuurlijk profiel. Overdag verschuilt de soort zich onder overhangende oevers en holten van boomwortels. Door watervervuiling en normalisatie is de soort zeldzaam geworden in Nederland.

HALIPLIDAE (watertreders)

Haliplus lineatocollis: bur1, bur2, bur3, eex, gas1, hee1

Haliplus ruficollis: eex, gas1, hee1, sch1, sch4

¹*Haliplus heydeni*: gas1, hee1

Haliplus fluviatilis: gas1, hee2

⁹*Haliplus wehnckei*: gas1, hee2. Een minder gewone watertreder die voornamelijk in langzaamstromende laaglandbeken en riviertjes wordt aangetroffen.

NOTERIDAE

Noterus clavicornis: eex, sch1

Noterus crassicornis: des2, eex, gas1, gas2, hee1, hee2, kap, sch4, zee1

DYTISCIDAE (waterroofkevers)

Hyphydrus ovatus: eex, gas1, zee1

¹*Hydroporus angustatus*: des2, eex, gas1, hee1, hee2, kap, sch2, sch4, zee1

Hydroporus umbrosus: bur1, des2, gas2, hee1, hee2, kap, sch2, sch4, zee1, zee2

Hydroporus tristis: bal2, bur1, des2, gas2, sch2, zee1

²*Hydroporus gyllenhalii*: des2, zee1

Hydroporus palustris: bur2, bur3, eex, gas1, hee1, hee2, mol3, sch4

Hydroporus incognitus: zee1

¹*Hydroporus striola*: bur1, bur2, des2, eex, hee1, hee2, kap, sch2, zee1

Hydroporus erythrocephalus: bal2, bur1, des2, eex, gas1, gas2, hee1, hee2, kap, sch4, zee1

Hydroporus obscurus: bal2. Een vrij zeldzame soort die voornamelijk voorkomt in zure vennen met veel *Sphagnum*.

¹*Hydroporus rufifrons*: kap. Deze zeer zeldzame soort van laagveenmoerassen en -sloten in kwelgebieden was al bekend van de Kappersbult (Vorst *et al.* 2002).

Hydroporus planus: bur3, des2, eex, mol3, sch4, zee1

Hydroporus pubescens: bal2, bur1, bur2, bur3, eex, gas1, gas2, hee1, hee2, kap, mol3, sch4, zee1

¹*Hydroporus nigrita*: bur2, eex, hee1, hee3, sch2, sch4

¹*Hydroporus memnonius*: bur2, des2,

- Rhantus suturellus*: bal2
Rhantus exsoletus: eex, gas1, gas2
Colymbetes fuscus: hee2, kap
Hydaticus seminiger: des2, eex, hee2, sch4, zee1
²*Graphoderus zonatus*: bal2, zee1. Een typische bewoner van grote wateren met een goede waterkwaliteit op de zandgronden, vaak in vennen, zeldzaam in duinwateren.
Acilius canaliculatus: zee1
Dytiscus marginalis: eex, (hee1), (sch4), (zee1)
CARABIDAE (loopkevers)
Cicindela hybrida: bal2, gas2, nui, zee1
Cicindela campestris: bal2, gas2, hee3
Calosoma inquisitor: vijf. De kleine poppenrover, die leeft van (harige) rupsen, is verzameld door het schudden van (jonge) eiken. De soort wordt de laatste jaren weer vaker gezien, vooral op de Veluwe (Turin 2000).
Carabus problematicus: bal2, bur1, gas2, vijf
Carabus granulatus: vijf
Carabus nitens: bal2. Een bewoner van open heideterreinen die mogelijk gebaat is bij het afplaggen van oude heideterreinen (Turin 2000).
Carabus nemoralis: eex, gas2, kap, vijf
Leistus rufomarginatus: bal2, vijf
⁹⁹*Leistus fulvibarbis*: kap
Leistus terminatus: kap, sch3
Nebria brevicollis: bal2, vijf, zee1
Nebria salina: bal2, gas2
Notiophilus aquaticus: bal2, gas2
Notiophilus palustris: bal2, eex, gas2, vijf, wijs, zee1
Notiophilus rufipes: bal2, kap, vijf
Notiophilus biguttatus: bal2, eex, gas2, vijf, zee1
Elaphrus cupreus: bor, bur2, gas1, mol3, sch1
Elaphrus riparius: bur3, gas1, gas2, sch4
Loricera pilicornis: bur3
Clivina fossor: gas1, hee2
¹⁰*Dyschirius politus*: bor
Dyschirius globosus: bal2, bur3, gas1, sch1, wijs, zee1
Brosicus cephalotes: bal2
¹⁰*Epaphius secalis*: eex. *Epaphius secalis* wordt door de verborgen levenswijze niet vaak waargenomen. In het Eexterveld zijn enkele exemplaren gezeefd uit een oud moerasbos.
Trechus obtusus: bal2, (eex), gas1
^{DR}*Porotachys bisulcatus*: bor. Deze zeer zeldzame loopkever die slechts bekend is van Zuid-Limburg en het rivierengebied (Turin 2000), is verzameld op het laken bij de vanglamp bij de groepsaccommodatie.
Bembidion lampros: gas2, zee1
Bembidion properans: gas2, hee2, sch4, wijs
Bembidion obliquum: bur2, gas2
Bembidion tetracolum: des1, gas1, sch1
Bembidion tetragrammum illigeri: sch1
Bembidion doris: kap
Bembidion mannerheimii: eex, gas1, sch1
Bembidion guttula: bur2
Asaphidion flavipes: gas2
¹⁰*Asaphidion curtum*: wijs. Muilwijk & Heijerman (1991) melden *A. curtum* voor het eerst uit Nederland; *A. curtum* lijkt net iets algemener te zijn dan *A. flavipes*, waarvan hij vroeger niet werd onderscheiden.
Anisodactylus binotatus: bal2, gas2, hee2, kap, wijs
Harpalus affinis: des3
Harpalus latus: gas2, mol1
Harpalus laevipes: mol1
Harpalus anxius: zee1
Pseudoophonus rufipes: bal2, vijf
Stenolophus teutonius: bur2, hee2, sch1, sch4, wijs
Stenolophus mixtus: hee2
Trichocellus placidus: kap
Bradycellus harpalinus: bal2, des2
Acupalpus flavicollis: bal2, bor, gas2, sch1, wijs
Acupalpus parvulus: bor, bur2, des2, gas2, kap, sch1, sch4
Acupalpus exiguus: bor, des2, wijs
Poecilus lepidus: bal2, des3, gas2, vijf
¹⁰*Poecilus cupreus*: bal2
Poecilus versicolor: bal2, des3, eex, gas2, kap, sch2, sch4, zee1
Pterostichus strenuus: bal2, kap, vijf
Pterostichus diligens: bal2, bor, des2, eex, gas2, kap, sch2, zee2
Pterostichus vernalis: bal2, kap
Pterostichus nigrita: bur1, bur2, gas1, gas2, kap, mol1, sch4
²*Pterostichus rhaeticus*: bal2, des2, eex
Pterostichus minor: des2, eex, gas2, zee2
Pterostichus oblongopunctatus: bal2, des3, kap, vijf, zee1
Pterostichus niger: bal2
Calathus erratus: bal2
Calathus melanocephalus: bal2
Agonum sexpunctatum: gas2
^{DR}*Agonum viridicupreum*: nui. Een weinig waargenomen soort van beekoevers en vochtige graslanden uit het zuiden en oosten van Nederland (Turin 2000), die in het Nuilerveld verzameld werd in een heideterrein.
Agonum marginatum: sch4
Agonum muelleri: sch1
Agonum viduum: bor, bur1, bur2, bur3, des2, gas1, sch1, sch4
Agonum afrum: bur2, gas1, kap, sch1, sch2, sch4
¹⁰*Agonum micans*: kap. Een bewoner van oevers van moerassen, poelen en rivieren, die slechts weinig waargenomen wordt in Noord-Nederland (Turin 2000).
²*Agonum piceum*: hee2
Agonum gracile: des2, hee2
Agonum fuliginosum: bal2, des2, eex, kap, mol3, sch2, zee1
Agonum thoreyi: bor, des2, hee2, kap, zee1
Anchomenus dorsalis: vijf
Limodromus assimilis: bal2, nui, vijf
Paranchus albipes: hee3
Oxypselaphus obscurus: bal2, eex, kap, mol1, vijf, wijs
Amara plebeja: gas2, kap, wijs
Amara similata: wijs
Amara communis: bal2, kap
Amara aenea: hee2, kap, wijs
Amara spreta: bur1
Amara familiaris: bur1, des3, kap, wijs
Amara apricaria: bor
Amara aulica: kap
Chlaenius nigricornis: hee2
Oodes helopioides: bur1, eex, hee2, kap, sch2
Badister dilatatus: kap
Odacantha melanura: hee1, hee2, kap, sch2, vijf, zee2
¹⁰*Demetrias imperialis*: des2, kap
Dromius quadrimaculatus: gas2, hee2, nui
Paradromius linearis: nui
^{DR}*Philorizus sigma*: bor. Een soort die bekend is van kleigebieden en laagveenmoerassen in het westen en noorden van Nederland, vooral echter uit het centrale deel van het rivierengebied (Turin 2000). Er zijn geen vliegwaarnemingen bekend van deze soort; *P. sigma* is verzameld op het laken bij de vanglamp bij de groepsaccommodatie.
Syntomus foveatus: bal2
Syntomus truncatellus: mol3
LEIODIDAE
Anisotoma humeralis: bor, wijs, zee1
Agathidium laevigatum: bor
⁹⁹*Nargus anisotomoides*: sch3
Catops picipes: hee2
HYDRAENIDAE
³*Hydraena palustris*: kap
¹*Hydraena britteni*: kap
³*Hydraena testacea*: bur1, bur2, gas1, kap, sch4
⁵*Ochthebius bicolon*: bur2, gas1, hee2, sch2. Deze kleine *Ochthebius* leeft op de oevers van natuurlijke laaglandbeken en kan door het spoelen hiervan verzameld worden.
⁵*Limnebius nitidus*: bur2, gas1, sch1
PTILIIDAE
²*Ptenidium fuscicorne*: sch2
Ptenidium pusillum: bor, zee2
Ptenidium nitidum: des1, eex, hee2

- ³*Ptiliola kunzei*: eex
³*Ptiliolium fuscum*: des1, eex
Acrotrichis grandicollis: des1, eex
³*Acrotrichis dispar*: des1, eex, hee2
^{DR}*Acrotrichis cognata*: eex
^{DR}*Acrotrichis insularis*: bor
Acrotrichis intermedia: eex
Acrotrichis atomaria: des2, eex, zee2
⁵*Acrotrichis sitkaensis*: eex, hee1, zee2
³*Acrotrichis henrici*: des2
Acrotrichis fascicularis: bor, des1, eex, hee2
- SCYDMAENIDAE
Stenichnus scutellaris: eex, zee1
Stenichnus collaris: eex
^{DR}*Stenichnus bicolor*: bur1. Deze soort is gebonden aan vermolmd hout, maar is hier gesleept langs de vochtige, kruidentrijke oever van het Anlooër Diepje.
²*Euconnus rutilipennis*: zee1
Euconnus hirticollis: bur2, sch1
- SILPHIDAE (aaskevers)
Nicrophorus vespillo: bor
⁹⁹*Xylodrepa quadrimaculata*: vijf. De boom-bewonende rupsenjagende viervlekaaskever is geschud uit (jonge) eiken.
Silpha tristis: bal2, mol1, vijf, wijs
Phosphuga atrata: sch4, vijf
- STAPHYLINIDAE (kortschildkevers)
Eusphalerum minutum: mol3, zee2
Eusphalerum torquatum: bur1, des2, eex, gas1, hee2, sch4
Anthobium unicolor: hee2
²*Lesteva sicula heeri*: des2, eex, hee2, sch1, sch2, zee2
Megarthus posseni: des1, eex
Megarthus depressus: bor
Megarthus denticollis: des1
²*Proteinus laevigatus*: des2, (eex)
^{DR}*Micropeplus fulvus*: bor
⁹*Bryaxis puncticollis*: eex
⁵*Bryaxis bulbifer*: eex
Tychus niger: bor, eex
³*Rybaxis longicornis*: sch2
Brachygluta fossulata: eex, zee1, zee2
⁵*Reichenbachia juncorum*: hee2
³*Trissemus impressus*: des2, zee2
²*Pselaphus heisei*: gas2, zee1
Carpelimus rivularis: (bor), gas1
Carpelimus cf gracilis: gas1
^{DR}*Carpelimus subtilis*: hee2
Carpelimus elongatulus: gas1, sch1
Oxytelus laqueatus: bal2, bor, des2, eex
Anotylus rugosus: bor, gas1, hee2
Anotylus sculpturatus: bal2, eex
Anotylus tetracarinatus: des1, eex
Platystethus arenarius: mol2
Bledius pallipes: bor, gas1
³*Bledius terebrans*: gas1, sch1
Bledius gallicus: bor
Stenus juno: bur1, bur2, des2, eex, gas1, hee1, sch1, zee2
²*Stenus bimaculatus*: des2, eex
- Stenus boops*: bur2, (eex), gas1, kap, sch1
Stenus melanarius: des2
Stenus canaliculatus: gas1, zee2
⁴*Stenus nitens*: sch2
⁹⁹*Stenus argus*: kap
⁵*Stenus europaeus*: eex
Stenus pusillus: bur2, eex, gas1, (sch1)
³*Stenus formicetorum*: gas1, sch1
Stenus latifrons: bur1, des2, eex, gas1, hee1, hee2, sch1, sch2, sch4, zee2
Stenus fulvicornis: bur1, hee1, sch1, sch4
Stenus similis: hee2
Stenus cindeloides: des2, eex, gas1, hee2, kap, sch1, sch2, sch4, zee2
³*Stenus kiesenwetteri*: des2
Stenus binotatus: eex, hee2, sch4
³*Stenus nitidiusculus*: bur1, bur2, eex, gas1, hee1, hee2, sch2, zee2
⁹⁹*Stenus picipennis*: hee1
²*Stenus bifoveolatus*: des2, eex, gas1, sch2, zee2
Stenus impressus: des2
²*Stenus palustris*: des2, zee2
⁹⁹*Euaesthetus bipunctatus*: gas1
²*Euaesthetus ruficapillus*: des2, gas1
³*Paederus riparius*: des2, eex, gas1, kap, sch2, sch4, zee2
Rugilus rufipes: bor, eex
Rugilus erichsoni: zee1
^{DR}*Medon piceus*: bor
^{DR}*Scopaeus laevigatus*: sch1. Het verspreidingsgebied van deze warmteminende kortschild, die vaak verzameld wordt aan kale oevers, breidt zich de laatste jaren uit van Zuid-Nederland naar het westen en noorden.
Lathrobium terminatum: des2, (eex), hee3, kap
Lathrobium fulvipenne: eex
Lathrobium brunnipes: eex
Lathrobium fovulum: des2, eex
⁹⁹*Lathrobium impressum*: eex
^{DR}*Lathrobium pallidum*: sch3. Van deze zeldzame soort is een exemplaar verzameld aan de voet van een door *Lasius fuliginosus* bewoonde eik.
⁵*Erichsonius signaticornis*: gas1
²*Erichsonius cinerascens*: des2, gas1, zee2
²*Philonthus nigrita*: bur1, des2, hee3, kap, sch2
Philonthus albipes: bal2, eex, (hee2)
^{DR}*Philonthus alpinus*: eex
⁹⁹*Philonthus tenuicornis*: eex
Philonthus cruentatus: eex, mol2
Philonthus varians: bal2, eex, hee2
Philonthus splendens: eex
Philonthus fimetarius: bor, des1, des2, eex
¹¹*Philonthus puella*: eex. Zeldzame soort die slechts van een handvol waarnemingen uit Noordoost-Nederland bekend was. De laatste waarneming da-
- teert van 1961. Hier in aantal uit koe-mest in bos.
Philonthus quisquiliarius: bor
Philonthus sanguinolentus: bal2, eex
Philonthus parvicornis: bal2, eex
⁵*Philonthus rubripennis*: sch1
Philonthus marginatus: bor, eex
³*Gabrius trossulus*: eex
^{DR}*Gabrius piliger*: des1
Gabrius breviventer: bor
Quedius mesomelinus: sch3
⁴*Quedius maurorufus*: sch1, (sch2), zee2
Quedius lucidulus: bor
Quedius nitipennis: sch1
⁹⁹*Gyrohypnus liebei*: eex
Gyrohypnus angustatus: eex
Xantholinus cf rhenanus: bal2
Lordithon lunulatus: mol2
⁹⁹*Tachinus lignorum*: bal2, eex
Tachinus humeralis: eex
²*Tachinus proximus*: eex
Tachinus signatus: hee2
Tachinus laticollis: eex
Tachinus marginellus: des2, eex
Tachyporus obtusus: eex, hee2, hee3
Tachyporus hypnorum: eex
²*Tachyporus dispar*: sch1
Sepedophilus testaceus: kap
⁹⁹*Habrocerus capillaricornis*: bor, eex
Gymnusa brevicollis: des2
²*Myllaena dubia*: des2, zee2
Myllaena intermedia: des2, sch1
²*Myllaena minuta*: zee2
Oligota sp.: bor
Gyrophaena sp.: sch3
^{DR}*Leptusa fumida*: sch3
Autalia rivularis: eex
³*Thinonoma atra*: bur1, kap
Amischa analis: hee2
Amischa bifoveolata: hee2
Geostiba circellaris: sch3
⁴*Atheta arctica*: eex. Zeldzame bewoner van voedselarme moerassen.
^{DR}*Atheta volans*: gas1
^{DR}*Atheta obtusangula*: eex. Zeer zeldzame soort. Tot nu toe slechts bekend van twee vondsten uit de omgeving van Beetsterzwaag in de eerste helft van de twintigste eeuw.
Atheta palustris: eex
Atheta cf nigricornis: bor
Atheta amicula: bor
Atheta sodalis: bor
Atheta gagatina: bor
Atheta trinotata: bor
Atheta fungi: bal2, bor, des2, eex, hee2, sch2
⁹⁹*Atheta amplicollis*: hee2
⁹⁹*Atheta dadopora*: eex
³*Atheta sordidula*: des1, eex
Atheta celata: hee2
⁴*Atheta laticollis*: hee2
Atheta crassicornis: mol2
³*Atheta ischnocera*: des1

- Atheta nigripes*: eex, mol2
Atheta atramentaria: eex, mol2
^{DR}*Alianta incana*: hee1
⁵*Pachnida nigella*: zee2
Drusilla canaliculata: bal2, bur2, zee1
⁹⁹*Zyras humeralis*: sch3
⁹⁹*Zyras cognatus*: bal2
²*Ocalea picata*: gas1
⁴*Deubelia picina*: sch4, zee2
²*Ocyusa maura*: des2, zee2
Oxypoda opaca: des1, eex
^{DR}*Oxypoda vittata*: sch3
⁹⁹*Thiasophila angulata*: des2
³*Tinotus morion*: des1, eex
Aleochara lanuginosa: bal2, des1
²*Scaphidium quadrimaculatum*: bal2, mol2, vijf
Scaphisoma agaricinum: des1, kap, mol2
Scaphisoma assimile: des1. Een minder gewone kortschild die in De Strubben in aantal is gevonden in enkele tonderzwammen (*Fomes fomentarius*).
- GEOTRUPIDAE
Typhaeus typhoeus: bal2, gas2
Geotrupes stercorarius: zee1
³*Geotrupes stercorosus*: des1, des2, des3
Geotrupes vernalis: bal2, bur1, gas2
- SCARABAEIDAE (bladspruitkevers)
²*Onthophagus similis*: bal2, bur1, des1, des2, eex, gas2
Oxyomus sylvestris: bal2, eex
⁵*Aphodius erraticus*: eex
Aphodius fossor: bur1, eex, mol1, mol2
Aphodius pusillus: eex, mol2
^{DR}*Aphodius coenosus*: bal2
^{DR}*Aphodius sticticus*: bor, des2, eex, zee1, zee2
Aphodius distinctus: bal2, bor, eex
^{DR}*Aphodius sphacelatus*: bal2, (bor), des2, eex, hee2
Aphodius prodromus: des1, eex, sch4
Aphodius merdarius: bor
Aphodius fimetarius: bur1, eex, mol2
²*Aphodius ater*: eex, mol1, mol2
Aphodius granarius: bal2, mol1
Amphimallon solstitiale: gas2. De junikever wordt slechts zelden waargenomen tijdens de zomerbijeekomst, aangezien de vliegtijd dan meestal nog niet begonnen is.
Melolontha melolontha: bor, des2, nui, wijs, zee2
Phyllopertha horticola: bal1, bur2, des2, des3, eex, gas2, mol1, mol2, wijs
- HELOPHORIDAE
Helophorus grandis: bur2, gas1, hee2
Helophorus aequalis: bor, bur2, bur3, des2, eex, gas1, hee1, hee2, kap, sch1, sch2, sch4, zee1
⁵*Helophorus arvernicus*: bur1, bur2, bur3, gas1, hee2. Een weinig waargenomen soort van beekoevers van natuurlijke laaglandbeken die in het stroomgebied van de Drentsche Aa kennelijk niet zeldzaam is.
Helophorus brevipalpis: bor, bur1, bur2, bur3, des2, gas1, eex, hee1, hee2, kap, sch1, sch2, sch4
^{DR}*Helophorus nanus*: kap. Mogelijk gemeld uit Drenthe door De Groot (1981); de stip in zijn verspreidingskaartje is niet echt duidelijk.
¹*Helophorus strigifrons*: kap
¹*Helophorus obscurus*: bur2, bur3, des2, eex, gas1, hee2, sch1, sch2, sch4, zee1, zee2
¹*Helophorus granularis*: eex, gas1
²*Helophorus minutus*: bor, eex, gas1, sch1
- GEORISSIDAE
⁵*Georissus crenulatus*: bur2, gas1, sch1. Deze 'zandkorrel op pootjes' komt voor op spaarzaam begroeiende, zandige oevers van allerlei wateren, vooral in de duinen. Binnenlandse waarnemingen zijn tegenwoordig schaars; in het stroomgebied van de Drentsche Aa echter niet zeldzaam, soms zelfs talrijk.
- HYDROCHIDAE
Hydrochus carinatus: des2, eex, kap, zee1
Hydrochus brevis: kap
²*Hydrochus angustatus*: bur2, eex, sch1, zee1
- HYDROPHILIDAE (spinnende watertorren)
Coelostoma orbiculare: des2, gas1, hee1, hee2, sch1, sch2, zee2
Sphaeridium bipustulatum: bal2, eex, hee2
Sphaeridium scarabaeoides: eex, hee2, mol2
⁵*Sphaeridium lunulatum*: bal2, bur1, eex, hee2, mol1
¹*Cercyon ustulatus*: bur3, gas1, sch1
Cercyon obsoletus: bal2, eex, hee2
Cercyon impressus: bal2, eex
Cercyon melanocephalus: bal2, bor, des1, des2, eex
Cercyon marinus: bor
Cercyon lateralis: bor, des1, des2, eex, mol2
Cercyon pygmaeus: bal2, des1, eex
Cercyon convexiusculus: bur1, des2, eex, gas1, kap, sch1, sch2, zee1, zee2
Cercyon analis: bor, zee2
Megasternum concinnum: bor, bur2, des1, eex, hee2
Cryptopleurum minutum: bal2, des1, des2, eex
Hydrobius fuscipes: bor, bur1, des2, eex, hee1, kap, sch2, sch4, zee1
Anacaena globulus: bur1, bur2, eex, gas1, sch2, zee1
Anacaena limbata: bur2, bur3, gas1, gas2, kap, sch2, sch4
¹*Anacaena lutescens*: bor, bur1, bur2, bur3, des2, eex, gas1, hee1, hee2, kap, mol3, sch1, sch2, sch4, zee1, zee2
Laccobius bipunctatus: bur2, bur3, gas1, hee1, sch1, sch4
¹*Laccobius minutus*: bur2, gas1, gas2, sch1
¹*Helochares punctatus*: bal2, des2, eex, gas2, hee1, hee2, sch4, zee1
²*Enochrus ochropterus*: bal2, des2, gas2, hee1
¹*Enochrus quadripunctatus*: bor, eex, hee1
Enochrus testaceus: gas2, hee1, hee2, sch4
Enochrus affinis: bur1, des2, eex, gas1, gas2, hee1, kap, sch4
¹*Enochrus coarctatus*: bor, des2, gas2, hee1, hee2, kap, sch4, zee1
Cymbiodyta marginella: bur2, eex, kap
Chaetarthria seminulum: bur1, bur2, (bur3), gas1, sch1, sch2
Hydrochara caraboides: eex, hee2, kap. De kleine spinnende watertor is aange troffen in sloten met een goed ontwikkelde vegetatie.
²*Berosus signaticollis*: bal2
- HISTERIDAE (spiegelkevers)
^{DR}*Dendrophilus punctatus*: hee2
²*Carcinops pumilio*: sch4
^{DR}*Paromalus flavicornis*: hee2
Margarinotus neglectus: bur1, wijs
²*Margarinotus ventralis*: eex, mol2, vijf
Margarinotus carbonarius: bal2, mol1
²*Margarinotus striola*: vijf
Hister unicolor: bur1, eex, mol1, vijf, zee1
- CLAMBIDAE
^{DR}*Calyptomerus dubius*: bor
Clambus armadillo: sch1
- SCIRTIDAE
Microcara testacea: bur2, eex, hee2, kap, mol3, wijs, zee1
Cyphon coarctatus: des2, gas1, gas2, hee2, hee3
^{DR}*Cyphon palustris*: gas1. Een van onze zeldzaamste *Cyphon*-soorten, die voornamelijk langs beekoevers is te vinden.
Cyphon variabilis: bal2, bor, des2, hee3
Cyphon pubescens: des2, eex, gas2, zee1, zee2
Cyphon padi: bal2, bor, bur1, des2, kap, mol3, zee2
Cyphon hilaris: des2, gas2, zee1
Scirtes sp.: sch4
- BUPRESTIDAE (prachtkevers)
Agrilus angustulus: bal2
- BYRRHIDAE
Simplocaria semistriata: sch1
⁴*Cytilus sericeus*: eex, wijs
Byrrhus pilula: gas2
- ELMIDAE
⁵*Oulimnius tuberculatus*: bur1, bur2, bur3, gas1, hee2, hee3. De algemeenste van de Nederlandse Elmidae wordt niet

vaak waargenomen; hier echter talrijk in de grotere beken van het gebied.

DRYOPIDAE

⁵*Dryops ernesti*: bal2, bur2, eex, gas1, sch1

Dryops luridus: (bor), bur1, bur2, bur3, eex, gas1, hee2, sch1

Dryops auriculatus: kap

LIMNICHIDAE

⁵*Limnichus pygmaeus*: sch1

HETEROCERIDAE (oevergraafkevers)

⁵*Heterocerus marginatus*: bur2, gas1, sch1

Heterocerus fenestratus: bur3, gas1, sch1

⁰⁸*Heterocerus intermedius*: bor. Deze zeldzame oevergraafkever werd gevangen op licht bij de groepsaccommodatie.

THROSCIDAE

Trixagus dermestoides: eex, wijs

ELATERIDAE (kniptorren)

Ampedus pomorum: gas2

Dalopius marginatus: bal2, bor, bur1, gas2, nui, zee2

Agriotes obscurus: bur1, hee2, hee3, kap

Ectinus aterrimus: bal2, bor, nui, sch4, vijf

²*Melanotus villosus*: bal2, bor, gas2, hee1, hee2, nui, vijf, zee1, zee2

Prosternon tessellatum: bur1, gas2, mol2, nui, vijf, zee1

⁰⁸*Hypoganus inunctus*: hee2, kap. Enkele exemplaren van deze vrij zeldzame soort zijn verzameld in een holle eik, respectievelijk achter schors.

Denticollis linearis: bor, des3, gas2, hee2, wijs, zee1, zee2

⁹⁹*Cidnopus aeruginosus*: bur1

⁹⁹*Kibunea minuta*: bor1

Hemicrepidius niger: bor, gas1, hee2

Athous haemorrhoidalis: bal2, bor, eex, gas2, hee3, kap, mol1, sch4, vijf, wijs

Athous subfuscus: bal2, bor, bur1, des2, gas2, hee2, hee3, kap, mol2, nui, sch3, tyn, vijf, wijs, zee2

Cardiophorus ruficollis: mol2. Dit fraai gekleurde kniptorretje (grotendeels oranje halsschild met zwartblauwe dekschilden) is geklopt van lage boompjes in een heideterrein; de soort wordt nooit in grote aantallen gezien.

²*Dicronychus cinereus*: bor, kap, sch3, sch4

CANTHARIDAE (soldaatjes)

Cantharis fusca: bor, eex, hee2, hee3, kap, sch4, vijf

²*Cantharis pellucida*: hee1, hee2, hee3

Cantharis fulvicollis: eex

Cantharis obscura: bor, hee1, zee1

Cantharis nigricans: bor, des3, hee2, hee3, mol1, sch3, vijf

Cantharis decipiens: bal2, bor, zee1

Cantharis livida: bor, mol2

Cantharis rufa: eex

Cantharis pallida: mol3, sch4

Rhagonycha testacea: gas1, zee2

Rhagonycha limbata: kap, sch4

Rhagonycha lignosa: bur2, hee3

⁰⁸*Silis ruficollis*: kap

Malthodes sp.: eex

ANOBIIDAE

⁰⁸*Hedobia imperialis*: bor, hee2, nui, zee2

Grynobius planus: hee2. Een bijzondere soort van dood hout.

⁰⁸*Xestobium rufovillosum*: bur1, hee2

⁰⁸*Ernobius nigrinus*: zee1

⁰⁸*Dorcatoma chrysomelina*: hee2. Een zeldzame bewoner van holle bomen; hier in een holle eik in een oude houtwal in het natuurontwikkelingsgebied De Heest.

CLERIDAE

²*Thanasimus formicarius*: des2

MELYRIDAE (bastaardweeschilden)

⁰⁸*Dasytes niger*: hee2

Dasytes plumbeus: eex, hee3

Malachius aeneus: bal1, bor1

Malachius bipustulatus: bur1, eex, hee2, kap

Anthocomus fasciatus: bur1

⁰⁸*Cerapheles terminatus*: des2, kap, wijs

ASPIDIPHORIDAE

Aspidiphorus orbiculatus: des1

KATERETIDAE

⁰⁸*Kateretes rufilabris*: bor, bur1, eex, hee2, zee2

Brachypterus urticae: gas1, hee2, mol3, sch3

Brachypterus glaber: eex, sch4

NITIDULIDAE

Epuraea marseuli: des2

⁰⁸*Epuraea pygmaea*: bor

⁰⁸*Epuraea distincta*: eex. Deze soort is door Vorst & Cuppen (1996) voor het eerst uit Nederland gemeld uit het

Naardermeer. De soort wordt tegenwoordig regelmatig gevonden in het (vroege) voorjaar in houtzwammen (*Daedaleopsis* sp.) op elzen, zoals hier in het Eexterveld.

Epuraea unicolor: bor

Meligethes coeruleovirens: hee2, sch3, sch4. Een schaarse soort.

Meligethes aeneus: bor, des2, eex, gas1, kap, sch1, sch3, zee2

⁹⁹*Meligethes pedicularius*: hee2

Meligethes viridescens: eex

⁰⁸*Meligethes carinulatus*: eex, hee2

²*Omosita depressa*: mol2

Omosita discoidea: mol2

⁹⁹*Pocadius ferrugineus*: mol2

⁵*Glischrochilus quadrisignatus*: bor, wijs, zee2. In Noord-Nederland is deze door Cuppen & De Oude (1996) voor het eerst uit Nederland gemelde *Glischrochilus*-soort tegenwoordig algemener dan *G. hortensis*. De meeste exemplaren zijn verzameld in een bierwal bij de groepsaccommodatie.

MONOTOMIDAE

⁰⁸*Monotoma conicicollis*: des2. *Monotoma*-soorten worden vaak in grote aantallen aangetroffen in grashopen. *M. conicicollis* echter uitsluitend in de koepelnesten van bosmieren (*Formica*).

Rhizophagus bipustulatus: bor, des1

SILVANIDAE

⁵*Psammococcus bipunctatus*: hee2

²*Uleiota planata*: hee2

PHALACRIDAE

⁹⁹*Olibrus aeneus*: bor

⁹⁹*Olibrus affinis*: eex

Stilbus testaceus: hee2

⁰⁸*Stilbus oblongus*: kap

CRYPTOPHAGIDAE

Figuur 7. De zwartlijf *Diaperis boleti* bleek een algemene verschijning op boomzwammen. Foto: Theodoor Heijerman

The darkling beetle Diaperis boleti appeared to be common on bracket fungi.

^{DR}*Telmatophilus caricis*: mol3
^{DR}*Telmatophilus typhae*: zee2
Cryptophagus dentatus: eex
^{DR}*Cryptophagus pallidus*: hee2
Cryptophagus pilosus: hee2
Atomaria fuscata: bor, hee2
⁴*Atomaria basalis*: gas1, hee2, zee2
Atomaria rubella: sch3
Atomaria apicalis: bor
Atomaria testacea: des1, eex, hee2
^{DR}*Ootypus globosus*: des1, eex
Ephistemus globulus: hee2
EROTYLIDAE
^{DR}*Tritoma bipustulata*: des1, wijs
²*Triplax russica*: bal2, des1, wijs
³*Dacne bipustulata*: eex, hee2, sch3
ENDOMYCHIDAE
Mycetaea subterranea: bor
⁹⁹*Endomychus coccineus*: bor. Dit mooie kevertje verscheen op het laken bij de lamp bij de groepsaccommodatie.
COCCINELLIDAE (lieveheersbeestjes)
Subcoccinella vigintiquatuorpunctata: hee2, kap
³*Coccidula scutellata*: bor
²*Coccidula rufa*: des2, gas1, hee2, sch1, sch4
Rhyzobius litura: sch1
Rhyzobius chrysomeloides: des2, nui
³*Scymnus haemorrhoidalis*: gas1, hee2
³*Exochomus quadripustulatus*: gas2, nui, vijf, wijs
Aphidecta oblitterata: bor1
Hippodamia tredecimpunctata: bur1, hee2. Een tegenwoordig zeldzaam lieveheersbeestje van rietlanden.
²*Anisosticta novemdecimpunctata*: eex, hee2, wijs
Tytthaspis sedecimpunctata: bur2, kap
Adalia decempunctata: gas2, hee2, kap, mol3, nui
Adalia bipunctata: bor, hee2, kap

Coccinella septempunctata: eex, hee2, hee3, kap, sch4, vijf
⁹⁹*Calvia decempunctata*: bor, gas2, nui, wijs, zee1. Een tegenwoordig algemeen lieveheersbeestje in grote delen van het land, voorheen alleen in Zuid-Limburg (De Gunst 1978).
Calvia quatuordecimpunctata: bor, bur2, hee2, kap, tyn, wijs
Propylea quatuordecimpunctata: bor, bur2, des3, hee2, hee3, kap, sch4, zee1
Anatis ocellata: zee1
Halyzia sedecimpunctata: gas2, wijs, zee1
Psyllobora vigintiduopunctata: hee2, wijs
CORYLOPHIDAE
³*Corylophus cassidoides*: sch3, zee2
CORTICARIIDAE
Enicmus transversus: hee2
²*Enicmus histrio*: hee2
Stephostethus lardarius: bor, hee2
Corticarina fuscata: hee2
Corticinara gibbosa: bor, des2, hee2, hee3, zee2
MYCETOPHAGIDAE
Litargus connexus: eex
CIIDAE
⁹⁹*Cis nitidus*: des1, eex
Ennearthron cornutum: eex
MELANDRYIDAE
Orchesia undulata: wijs
^{DR}*Abdera flexuosa*: eex. Een zeer zeldzame soort waarvan de larven in houtzwammen leven. Tot nu toe slechts uit Limburg bekend. Hier in aantal van een zwam op els.
Melandrya caraboides: bal2, bur1
COLYDIIDAE
Synchita humeralis: eex
⁴*Bitoma crenata*: bor, hee2
TENEBRIONIDAE (zwartlijven)
⁹⁹*Lagria atripes*: kap
²*Diaperis boleti*: bor, eex, gas2, hee3, kap,

wijs, zee2 (figuur 7)
^{DR}*Pentaphyllus testaceus*: hee2
Nalassus laevioctostriatus: bor, gas2, nui, vijf
^{DR}*Allecula morio*: hee2. Deze zeer zeldzame zwartlijf werd in aantal gekweekt uit de molm van een opengescheurde eik in een houtwal. Eerste waarneming sinds 40 jaar.
OEDEMERIDAE (schijnboktorren)
Oedemera virescens: bor
Oedemera lurida: eex, hee2, kap, wijs
PYROCHROIDAE (vuurkevers)
²*Pyrochroa coccinea*: bor, zee2, zui
SCRAPTIIDAE
Anaspis humeralis: eex, sch3, sch4
Anaspis frontalis: bur2, eex, hee2, hee3, sch3, sch4
Anaspis maculata: des1, eex, hee2, hee3, sch3
Anaspis thoracica: eex
Anaspis regimbarti: eex, sch3
Anaspis rufilabris: eex, hee2, sch3
²*Anaspis flava*: eex, sch3
CERAMBYCIDAE (boktorren)
Rhagium mordax: sch3
²*Rhagium inquisitor*: des2
Grammoptera ruficornis: bor, hee1, hee3, kap, mol3, tyn, vijf, wijs, zee1, zee2
Stenurella nigra: des3
Obrium brunneum: gas2
^{DR}*Callidium aeneum*: bal2. Een tweede recente waarneming van deze metaalgroen gekleurde boktor in een natuurlijke omgeving. De eerste vondst is afkomstig uit het Mastbos bij Breda (Cuppen 1999).
Pyrrhidium sanguineum: zee2
Phymatodes testaceus: bor
Phymatodes alni: wijs
Clytus arietis: bor, hee3, kap, vijf, zee2
^{DR}*Anaglyptus mysticus*: hee3. Een minder gewone boktor die meest op bloeiende schermbloemen wordt gezien.
Pogonocherus hispidus: hee1, hee2, hee3
Leiopus nebulosus: gas2, hee3, kap, nui, vijf, wijs
²*Agapanthia villosiviridescens*: hee2, kap
Tetrops praeusta: bur1, gas2, hee3, kap, wijs
MEGALOPODIDAE
Zeugophora subspinoso: bur1, tyn
CHRYSOMELIDAE (bladkevers)
Bruchidius villosus: des2, gas2, nui, zee2
Bruchidius sp.: kap
^{DR}*Donacia clavipes*: bal2
Donacia semicuprea: bor, gas1, hee1, hee2, kap, mol3, sch4, zee2
Donacia marginata: hee2, mol3
^{DR}*Donacia vulgaris*: gas2, hee1, hee2
^{DR}*Donacia simplex*: hee1, hee2, mol3, sch1
Plateumaris discolor: hee2
^{DR}*Plateumaris consimilis*: hee2, hee3,

Figuur 8. Uitgestrekte vochtige hooilanden langs de Drentsche Aa. Foto: S.G. Sinnema
Extensive hay fields along the Drentsche Aa.

- zee2
Oulema gallaeciana: eex, gas1, hee2, wijs, zee1
Oulema melanopus: wijs
⁹⁹*Clytra quadripunctata*: nui, zee1
Cryptocephalus bipunctatus: zee1
^{DR}*Cryptocephalus moraei*: gas2
Bromius obscurus: kap, mol1, mol3, zee2
Chrysolina fastuosa: bur2, zee2
Chrysolina polita: wijs
Gastrophysa polygoni: wijs
Gastrophysa viridula: gas1, hee2, hee3, kap, wijs
Phaedon cochleariae: gas1, kap
Phaedon armoraciae: hee1
^{DR}*Prasocuris glabra*: bur1, hee2
^{DR}*Prasocuris marginella*: bur2, hee2, sch1, wijs
Plagiodera versicolora: gas1
Chrysomela populi: wijs
⁹⁹*Gonioctena viminalis*: bal2, nui, wijs
Gonioctena olivacea: nui
Gonioctena quinquepunctata: bur1, bur2, eex, gas2, hee2, hee3, kap, nui, sch4, tyn, wijs. Vooral in Noord-Nederland een gewone soort op wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*).
Phratora vulgatissima: tyn, wijs
Phratora vitellinae: wijs, zee1
^{DR}*Galerucella griseascens*: kap, wijs
^{DR}*Galerucella pusilla*: gas1, hee2
⁹⁹*Galerucella tenella*: hee2, kap, mol3, zee2
²*Lochmaea caprea*: des2, gas2, nui, wijs
Lochmaea suturalis: gas2, mol1, zee1
Luperus longicornis: mol2
Agelastica alni: hee2, kap, wijs, zee1
^{DR}*Phyllotreta vittula*: kap
Phyllotreta undulata: kap
^{DR}*Phyllotreta tetrastigma*: hee2
⁵*Phyllotreta dilatata*: kap
^{DR}*Phyllotreta striolata*: gas1, kap
Phyllotreta ochripes: gas1, kap
Phyllotreta exclamationis: sch1
^{DR}*Aphthona lutescens*: wijs
Aphthona euphorbiae: bor
Aphthona nonstriata: kap
Altica aenescens: gas2, mol2
Altica cf lythri: zee2
Altica oleracea: kap
⁹⁹*Lythraea salicariae*: kap, wijs
³*Hippuriphila modeeri*: bur1
Crepidodera fulvicornis: bur1, wijs
Crepidodera aurata: hee2, tyn, zee1
³*Epitrix pubescens*: kap
Psylliodes affinis: kap
Psylliodes napi: bur1, kap
Cassida viridis: bur1, hee2, zee2
^{DR}*Cassida flaveola*: bur3, gas1, hee2
²*Cassida rubiginosa*: wijs
^{DR}*Cassida sanguinosa*: eex
⁴*Cassida vittata*: hee2, wijs
- ANTHRIBIDAE**
Anthribus nebulosus: kap, nui
- RHYNCHITIDAE**
Temnocerus tomentosus: tyn
Temnocerus longiceps: wijs
²*Lasiorhynchites cavifrons*: nui
Neocoenorrhinus germanicus: gas2, hee2
Neocoenorrhinus aequatus: gas2, tyn, wijs
Byctiscus betulae: bur1, tyn
Deporaus betulae: des2, gas2, hee2, hee3, kap, nui, tyn, wijs
- APIONIDAE**
⁴*Ceratapion onopordi*: eex
⁹⁹*Ceratapion gibbirostre*: hee2
^{DR}*Taeniapion urticarium*: hee2
⁴*Exapion fuscirostre*: des2, nui
Protapion fulvipes: bur1, hee2, kap, mol1, wijs
Protapion nigrirtarse: hee2, kap
Protapion assimile: bur1, nui
Perapion violaceum: bur1, gas1, hee2, kap, mol1, sch1, sch4, wijs
^{DR}*Perapion hydrolapathi*: kap, zee2
⁴*Perapion marchicum*: hee2, mol1
Perapion curtirostre: bur1, eex, hee2, kap, mol1, mol3, sch2, sch4, zee2
²*Apion frumentarium*: hee2, tyn, wijs
Apion haematodes: gas2, nui
Betulapion simile: gas2, hee2, kap
⁹⁹*Ischnopterapion loti*: hee2, wijs, zee2
Oxystoma craccae: hee2
Eutrichapion viciae: bur1
- NANOPHYIDAE**
Nanophyes marmoratus: bur1, gas1, mol3
^{DR}*Nanophyes globulus*: hee2. Een vrij zeldzame kever die monofaag leeft op de waterpostelein (*Peplis portula*). Deze laagblijvende plant groeit in zeer ondiep water en op droogvallende oevers van vennen en voedselarme poelen. De plant heeft een geringe concurrentiekracht en verdwijnt in latere successiestadia. Door de groeiwijze van de plant kan de kever niet geslept worden, wel door het afkloppen van de planten boven een fotobak.
- DRYOPHTHORIDAE**
Sitophilus granarius: bor1. Een voorraad insect dat in de groepsaccommodatie werd betrapt.
- ERIRHINIDAE**
⁵*Stenopelmus rufinasus*: hee2
Tanysphyrus lemnae: gas1, hee2, kap, sch1, zee2
⁹⁹*Tournotaris bimaculatus*: gas1
⁹⁹*Notaris scirpi*: kap
Notaris acridula: bor, bur2, eex, hee2, kap, sch1, wijs, zee2
⁹⁹*Thyrogenes nereis*: hee1
⁵*Grypus brunnirostris*: kap
- CURCULIONIDAE (snuitkevers)**
Otiorhynchus singularis: bur1, mol2, tyn, wijs, zee2
Otiorhynchus ovatus: bor1
Phyllobius viridearis: hee2, kap, tyn
Phyllobius pomaceus: bor, eex, hee2, kap, wijs, zee2
Phyllobius calcaratus: bur1, hee2, kap, zee2
Phyllobius maculicornis: bur1, gas2, hee2, kap, mol1, nui, tyn, wijs
Phyllobius argentatus: bur1, gas2, hee2, hee3, kap, nui, tyn, wijs, zee2
Phyllobius pyri: bal2, bur1, gas2, hee2, kap, mol1, mol2, nui, sch4, tyn, wijs, zee2
⁹⁹*Phyllobius vespertinus*: hee2, kap, wijs
⁹⁹*Polydrusus pterygomalis*: wijs
Polydrusus cervinus: bor, bur1, gas2, hee2, kap, nui, tyn, wijs, zee2
Polydrusus formosus: bur1, wijs, zee2
Strophosoma melanogrammum: bur1, bur2, gas2, hee2, kap, mol1, nui, sch3, tyn, wijs, zee1
Strophosoma capitatum: gas2, zee2
Philopeton plagiatum: nui
⁹⁹*Barynotus obscurus*: bur2
⁹⁹*Sitona cambricus*: kap, wijs
Sitona regensteiniensis: des2, nui
Sitona lineatus: hee2, wijs
Chlorophanus viridis: hee2, kap
⁹⁹*Larinus planus*: wijs
^{DR}*Bagous limosus*: gas1, hee2, wijs
⁹⁹*Bagous lutulentus*: hee2, mol1, sch2
³*Bagous glabriorostris*: hee2
⁹⁹*Dorytomus tortrix*: bur1, tyn
⁹⁹*Dorytomus dejeani*: bur1, sch3, tyn
Dorytomus taeniatum: kap, sch3
Dorytomus rufatus: bur1
Acalyptus carpini: sch3
Tychius picirostris: bur1, hee2, hee3, kap, wijs
Anthonomus pedicularius: wijs
Anthonomus rubi: bal2, hee2, kap, tyn, wijs, zee2
⁹⁹*Anthonomus rectirostris*: gas2, kap, wijs
⁹⁹*Curculio venosus*: gas2, kap, tyn
⁹⁹*Curculio villosus*: kap
⁹⁹*Curculio glandium*: kap, tyn, wijs
Archarius crux: kap, tyn
Archarius salicivorus: kap
²*Archarius pyrrhoceras*: gas2, nui
Magdalis ruficornis: mol1, nui, wijs
⁹⁹*Magdalis barbicornis*: nui
Magdalis flavicornis: bur1, gas2, hee2, kap
Magdalis armigera: kap, tyn
Trachodes hispidus: des2. Dit zeldzame en door zijn rechtopstaande beborsteling opvallende snuitkevertje werd geklopt uit dode dennentakken.
Hylobius abietis: mol2
⁹⁹*Hypera adpersa*: kap
Hypera rumicis: bor
⁴*Hypera arator*: hee2

Hypera suspiciosa: bur1, hee2
⁹⁹*Hypera plantaginis*: hee2
Cryptorhynchus lapathi: kap
⁵*Limnobaris t-album*: kap
²*Limnobaris dolorosa*: kap
⁹⁹*Mononychus punctumalbum*: eex, hee2, kap
⁹⁹*Pelenomus comari*: sch1
⁴*Pelenomus quadrituberculatus*: wijs
⁵*Pelenomus quadricorniger*: des2, kap
⁴*Rhinoncus perpendicularis*: kap, wijs, zee2
⁵*Rhinoncus inconspicuous*: gas1, kap, sch2, wijs
Rhinoncus pericarpus: bur1, hee2, kap, mol3, sch1, sch4, tyn, wijs, zee2
Rhinoncus bruchoides: gas1, nui
Rhinoncus castor: eex, gas2, nui
²*Amalus scortillum*: kap
³*Poophagus sisymbrii*: gas1, hee2, kap, zee2
⁹⁹*Tapinotus sellatus*: wijs
²*Coeliodes nana*: tyn
Coeliodes transversealbofasciatus: nui
Micrelus ericae: gas2
^{DR}*Ceutorhynchus scapularis*: gas1
Ceutorhynchus contractus: bur1, kap
⁹⁹*Ceutorhynchus pectoralis*: gas1
⁴*Ceutorhynchus atomus*: bor1
⁹⁹*Ceutorhynchus cochleariae*: bur1, hee2, kap, sch4, zee2
Ceutorhynchus rapae: kap, nui
Ceutorhynchus obstructus: kap
⁴*Ceutorhynchus querceti*: hee2, sch4
Ceutorhynchus typhae: hee1, hee2, kap, tyn, wijs
Ceutorhynchus pumilio: gas2
⁹⁹*Datonychus arquatus*: wijs
⁴*Sirocalodes mixtus*: gas2, kap, nui, wijs
⁴*Trichosirocalus troglodytes*: bur1, eex, hee2, kap, sch4
Nedyus quadrimaculatus: gas1, hee2, tyn, wijs, zee2
^{DR}*Mecinus janthinus*: kap. Een tamelijk zeldzame soort die veel lijkt op de veel algemenere *M. pyraster*. De soort leeft op *Linaria*-soorten en wordt in ons land meestal aangetroffen op het vlasbekje (*Linaria vulgaris*).
Mecinus pyraster: kap, zee2
⁹⁹*Gymnetron pascuorum*: bur1, bur2, eex, gas2, hee2, kap, mol1, sch2, sch4, zee2
⁹⁹*Gymnetron beccabungae*: kap, zee2
^{DR}*Gymnetron veronicae*: gas1, hee2
⁹⁹*Orchestes betuleti*: kap
Orchestes pilosus: gas2
Orchestes quercus: gas2, kap
Orchestes rusci: bur1
Tachyerges stigma: wijs
²*Tachyerges salicis*: hee2, kap
Rhampus pulicarius: bal2, kap
^{DR}*Rhampus oxyacantha*: hee2
⁴*Xyleborus saxeseni*: bor, des1

^{DR}*Xyleborus monographus*: hee2
 Bij het beschouwen van de lijst valt op dat de lijst van Brakman (1966) voor Drenthe voor de Carabidae al vrij volledig was, aangezien er nauwelijks cijfers voor de kantlijn staan. Toch zijn hier nog drie nieuwe soorten voor de provincie gevonden, waarvan twee op licht bij de groepsaccommodatie. Bij de waterkevers (met name Dytiscidae) valt het cijfer 1 op, wat aangeeft dat tijdens de eerste zomerbijeenkomst nieuwe stijl te Zuidwolde in 1988 (Van Vondel *et al.* 1989) voor deze groep van kevers reeds veel nieuwe soorten voor de provincie werden geregistreerd. Er werd slechts een nieuwe waterkever gevonden voor de provincie. Bij de Curculionidae valt vooral het getal ⁹⁹ op, wat aangeeft dat van deze groep wel veel (recente) waarnemingen zijn, maar dat deze nog niet gepubliceerd waren. De nieuwesoorten zijn te vinden binnen de families van de Staphylinidae (de 'grootste' familie van Nederland), de Chrysomelidae en de weinig onderzochte en lastige families der Nitidulidae, Cryptophagidae en Phalacridae). Daarnaast zijn ook veel soorten van dood hout en daarmee geassocieerde boomzwammen binnen diverse kleinere families nieuw, een biotoop dat kennelijk in het verleden minder onderzocht is.

ARANEIDA – spinnen

J.D. Prinsen & S. Tiemersma

DICTYNIDAE

Dictyna arundinacea: gas2 (1 ♂, 1 ♀), des3 (3 ♀)

Lathys humilis: des3 (1 ♀)

SEGESTRIIDAE

Segestria senoculata: gas2 (1 juv)

GNAPHOSIDAE

Gnaphosa leporina: bur1 (1 sa ♂)

Micaria subopaca: gas2 (1 juv)

Zelotes latreillei: zee2 (1 ♀)

CLUBIONIDAE

Clubiona comta: hee2 (1 ♀)

Clubiona reclusa: hee1 (2 ♂), hee2 (1 ♂), kap (1 ♀), zee2 (1 ♂)

Clubiona stagnatilis: hee1

THOMISIDAE

Xysticus cristatus: bur1 (2 ♂, 1 sa ♂, 1 ♀), zee2 (3 ♂, 3 ♀)

Xysticus ulmi: wijs2 (2 ♂, 1 ♀), zee2 (1 ♂, 1 ♀)

PHILODROMIDAE

Philodromus cespitum: des3 (1 ♂)

Philodromus histrio: gas2 (1 ♂, 1 ♀)

SALTICIDAE

Sibianor aurocinctus: des2 (1 ♀), des3 (1 ♂)

Euophrys frontalis: des3 (2 ♀)

Evarcha arcuata: des3 (1 sa ♀)

Evarcha falcata: des3 (1 ♀), knip (2 ♀)

Heliophanus flavipes: des3 (1 ♂)

Salticus cingulatus: gas2 (4 ♀)

Sitticus littoralis: wijs2 (2 ♂, 3 ♀)

LYCOSIDAE

Arctosa leopardus: wijs2 (1 ♀), sch1 (2 ♂, 2 ♀)

Pardosa amentata: bur1 (1 ♀), hee2 (2 ♂, 2 ♀), sch1 (2 ♀)

Pardosa palustris: bur1 (1 ♂, 1 ♀), hee4 (2 ♂)

Pardosa prativaga: zee2 (1 ♂)

Pardosa pullata: bur1 (2 ♂, 2 ♀), gas2 (1 ♀)

Pardosa saltans: des3 (1 ♀)

Pirata hygrophilus: hee1 (3 ♂, 8 ♀), kap (1 ♀)

Pirata piraticus: hee2 (1 ex, 1 sa ♀, 1 ♀), sch1 (1 ♂, 2 ♀)

Pirata piscatorius: kap (1 ♀)

PISAURIDAE

Pisaura mirabilis: des3 (1 ex)

THERIDIIDAE

Achaearanea lunata: gas2 (1 ♀), hee2 (1 ♂, 1 sa ♀, 2 ♀)

Achaearanea simulans: hee2 (1 sa ♂, 1 sa ♀)

Anelosimus vittatus: des3 (1 ♂), hee2 (2 ♂), knip (1 ex)

Enoplognatha ovata: hee2 (1 juv ♀)

Keijia tincta: des3 (2 ♀)

Neottiura bimaculata: des3 (1 ♂, 1 sa ♂)

Paidiscura pallens: des3 (1 ♀), zee2 (1 ex)

Robertus arundineti: zee2 (1 ♀)

Simitidion simile: bur1 (1 ♂), gas2 (1 ♂)

Steatoda phalerata: bur1 (1 ♂, 1 sa ♀), des3 (1 ♂)

Theridion mystaceum: hee2 (1 ♀)

Theridion pictum: bur1 (1 sa ♀)

Theridion sisyphium: des3 (1 ♂, 2 ♀)

Theridion varians: des3 (1 ♂), hee2 (1 ♀)

TETRAGNATHIDAE

Metellina mengei: bur1 (2 ♂), wijs2 (1 ♂), zee2 (1 ♂)

Metellina segmentata: hee1 (1 ♀)

Pachygnatha clercki: bur1 (2 ♀), hee2 (1 ♀), sch1 (1 ♂), zee2 (1 ♀)

Tetragnatha extensa: bur1 (1 ♂), hee1 (1 ♀), hee2 (2 ♂, 6 ♀), wijs2 (2 ♀), zee2 (1 ♂, 1 ♀)

Tetragnatha montana: wijs2 (1 ♂, 2 ♀)

ARANEIDAE

Araneus quadratus: des3 (1 juv)

Araneus sturmi: des3 (1 ♂)

Araneus triguttatus: bur1 (1 ♂), des2 (1 ♂)

Araniella opistographa: hee2 (2 ♂), orv (2 ♀), zee2 (1 ♀)

Cyclosa conica: des3 (1 ♂)

Gibbaranea gibbosa: orv (2 ♀)

Larinioides cornutus: bur1 (1 ♀), hee2 (1 juv), gas2 (1 ♀), kap (2 ♂, 1 ♀), sch1 (2 ♂), wijs2 (2 sa ♂, 2 juv), zee2 (1 juv)

Mangora acalypha: des3 (5 ♀)
Nuctenea umbratica: kap (1 ♀)

LINYPHIIDAE

Bathyphantes gracilis: des3 (1 ♂, 1 ♀),
hee1 (1 ♂, 3 ♀), hee2 (3 ♂, 3 ♀, 2 sa ♀)
Dicymbium nigrum: bur1 (1 ♀)
Diplocephalus permixtus: hee1 (1 ♀)
Diplocephalus picinus: hee2 (1 ♂)
Drapetisca socialis: hee2 (3 juv)
Entelecara acuminata: zee2 (1 ♀)
Erigone atra: bur1 (1 ♂), des3 (2 ♀), hee1
(1 ♀), hee2 (1 juv, 3 ♀), gas2 (1 ♀)
Erigone dentipalpis: hee2 (1 juv, 1 sa ♀)
Erigone longipalpis: bur1 (1 ♂)
Gongylidium rufipes: zee2 (1 ♂, 2 ♀)
Hypomma bituberculatum: kap (1 ♀)
Hypomma cornutum: bur1 (2 ♂), des2
(1 ♂), des3 (1 ♀), zee2 (1 ♂)

^{ns}*Hypselistes jacksoni*: sch1 (1 ♀)

Kaestneria dorsalis: zee2 (2 ♀)

Lepthyphantes minutus: hee2 (1 juv)

Linyphia hortensis: bur1 (1 ♀), wijs2 (1 ♀)

Linyphia triangularis: des3 (2 juv)

Microlinyphia pusilla: des3 (3 ♀, 1 sa ♂)

Neriere clathrata: hee1 (1 ♂)

Neriere montana: hee2 (1 ♀), kap (1 ♀)

Neriere peltata: hee2 (1 ♀)

Oedothorax apicatus: des3 (1 ♂, 2 ♀)

Oedothorax fuscus: hee2 (1 sa ♂)

Oedothorax retusus: hee1 (1 ♀)

Tenuiphantes flavipes: des2 (1 ♂)

Tenuiphantes mengei: des3 (1 ♀)

Tenuiphantes tenuis: hee1 (1 ♀, 3 sa ♀)

^{ns}*Trematocephalus cristatus*: wijs2 (1 ♀)

Walckenaeria atrotibialis: hee1 (1 ♂)

Het totale aantal van 87 soorten spin-
nen is ongeveer gelijk aan dat van de
vorige zomerbijeenkomst. De meeste
soorten zijn (zeer) algemeen. Verras-
send is de vondst van de zeer zeldzame
Hypselistes jacksoni, een soort van
vochtige terreinen.

Veel onvolwassen spinnen zijn tot
adult opgekweekt om een zekere deter-
minatie mogelijk te maken. Het verm-
elde stadium is de leeftijd tijdens de zo-
mervergadering.

M.B.P. Drost, H.T. Edzes, W.R.B.

Heitmans, J. Smit, O. Vorst, J. Wieringa
en C.J. Zwakhals stelden hun bijvang-
sten ter beschikking, waarvoor dank.

OPILIONIDA – hooiwagens

J.D. Prinsen

PHALANGIIDAE

Rilaena triangularis: des2 (1 ♂), hee1
(1 ♂)

ACARI – mijten

G. Vierbergen

IXODIDAE

Ixodes ricinus (gewone teek): gas2 (3
deutonimfen, 8 larven)

PHYTOSEIIDAE

Anthoseius rhenanus: gas2 (2 ♀)

^{nl}*Typhlodromips bryophilus*: gas2 (2 ♀)

Typhlodromips massei: gas2 (1 ♀), mol1
(1 ♀)

ANYSTIDAE

Anystis baccharum: gas2 (1 ♀), mol4 (1 ♀),
mol2 (1 ♀)

TENUIPALPIDAE

Brevipalpus sp.: gas2 (2 ♀)

Cenopalpus sp.: mol1 (vele ♀)

Pentamerismus juniperi: zee2 (2 ♀)

TETRANYCHIDAE

Bryobia lachodechiana: gas2 (1 ♀, 4 deu-
tonimfen)

^{nl}*Oligonychus subnudus*: gas2 (2 ♀)

Oligonychus ununguis: zee2 (2 ♀)

Panonychus ulmi: gas2 (2 ♀), mol1 (22 ♀,
1 deutoniimf)

De Gasterse Duinen leverden twee voor
Nederland nieuwe mijtensorten op.
De Midden- en Oost-Europese roofmijt
Typhlodromips bryophilus (Karg) is ver-
zameld uit een mosvegetatie onder
dopheide met liggend walstro. *Oligony-
chus subnudus* (McGregor) is een scha-
delijke spintmijt in jonge dennenaan-
plant in Californië (Koehler & Frankie
1968). De soort is gemeld van *Abies* en
Pinus van de westelijke Verenigde Sta-
ten, Mexico, El Salvador, Trinidad en
Taiwan. Dit is de eerste vondst in de
westelijke Palearctis. De spintmijt is ge-
vonden op een ongeveer een meter
hoge *Pinus*, vermoedelijk *P. sylvestris*.

Figuur 9. Het Gasterensche Diep. Op deze plaats werd het harig schrijvertje (*Orectochilus villosus*) in aantal gevonden. Foto: Bas Drost
The Gasterensche Diep. At this spot the hairy whirlingig (Orectochilus villosus) was collected in numbers.

Dankwoord

Onze dank gaat uit naar de vier terreinbeherende instanties die toestemming verleenden tot het verrichten van entomologisch onderzoek: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Drentse Landschap en het Ministerie van Defensie Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen.

Literatuur

- Aukema B, Bos F, Hermes D & Zeinstra P 2005. Nieuwe en interessante Nederlandse wantsen II, met een geactualiseerde naamlijst (Hemiptera: Heteroptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 23: 37-76.
- Boer P 2003. De kalme steekmier *Myrmica lobicornis* nieuw voor Nederland (Hymenoptera: Formicidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 19: 69-72.
- Bouwman J, Hospers J & Kalkman V 2004. Libellen (Odonata) in de periode 1999-2003. In: Anonymus. Waarnemingsverslag ongewervelden 2004. EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie:14.
- Brakman PJ 1966. Lijst van Coleoptera uit Nederland en het omliggend gebied. Monographieën van de Nederlandsche Entomologische Vereeniging 2: ix, 1-219.
- Burggraaf-van Nierop YD & Achterberg C van 1990. De Cephidae en Argidae van Nederland (Hymenoptera). Zoologische Bijdragen 39: 1-66
- Cuppen JGM 1999. *Callidium aeneum*, een nieuwe boktor (Coleoptera: Cerambycidae) voor Nederland. Entomologische Berichten 59: 145-147.
- Cuppen JGM, Edzes HT, Huijbregts J, Krikken J, Langeveld SC, Teunissen APJA, Vondel BJ van & Vorst O 1993. Verslag van de 147^e zomervergadering van de Nederlandse Entomologische Vereniging, 12-14 juni 1992, te Ansen (Dr.). Coleoptera – kevers. Entomologische Berichten 53: xxvi-xxxii.
- Cuppen JGM & Oude J de 1996. The genus *Glischrochilus* in The Netherlands (Coleoptera: Nitidulidae). Entomologische Berichten 56: 1-6.
- Groot JMB de 1981. The distribution of *Helophorus* species in The Netherlands (Coleoptera: Hydrophilidae). Nieuwsbrief European Invertebrate Survey – Nederland 10: 59-61.
- Gunst JH de 1978. De Nederlandse Lieveheersbeestjes (Coleoptera – Coccinellidae). Wetenschappelijke Mededeling van de KNNV 125: 1-119.
- Hansen M 1996. Katalog over Danmarks biller. Entomologiske Meddelelser 64: 1-231.
- Klein WF & Lefeber V 2004. Crabonidae – graafwespen. In: Peeters TMJ, Achterberg C van, Heitmans WRB, Klein WF, Lefeber V, Loon AJ van, Mabelis AA, Nieuwenhuijsen H, Reemer M, Rond J de, Smit J, Velthuis HHW. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). Nederlandse Fauna deel 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden: 356-430.
- Koehler CS & Frankie GW 1968. Distribution and seasonal abundance of *Oligonychus subnudus* (Acarina: Tetranychidae) on Monterey Pine. Annals of the Entomological Society of America 61: 1500-1506.
- Köhler F & Klausnitzer B 1998. Verzeichnis der Käfer Deutschlands. Entomologische Nachrichten und Berichte (Dresden), Beiheft 4: 1-185.
- Kuchlein JH & Vos R de 1999. Geannoteerde naamlijst van de Nederlandse Vlinders. Backhuys Publishers.
- Loon AJ van 2004. Formicidae – mieren. in: Peeters TMJ, Achterberg C van, Heitmans WRB, Klein WF, Lefeber V, Loon AJ van, Mabelis AA, Nieuwenhuijsen H, Reemer M, Rond J de, Smit J, Velthuis HHW. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden: 259-260.
- Lucht WH 1987. Die Käfer Mitteleuropas. Katalog. Goecke & Evers.
- Maanen B van, Vorst O, Drost B, Ee G van, Nunen F van, Heijerman T, Huijbregts J, Lutjeboer A, Muilwijk J, Tiemersma, S & Veldkamp W 2003. Excursieverslag Weerribben – 26-27 mei en 31 augustus-2 september 2001. Sektie Everts Info 59: 4-12.
- Muilwijk J & Heijerman T 1991. *Asaphidion curtum*, een tweede soort uit het *A. flavipes*-complex in Nederland (Coleoptera: Carabidae). Entomologische Berichten 51: 145-152.
- Nieuwerkerken EJ van 1981. Distribution and ecology of stream dwelling *Agabus* species (Coleoptera, Dytiscidae) in The Netherlands. Nieuwsbrief European Invertebrate Survey – Nederland 10: 17-21.
- NJN 1998. Voorlopige atlas van de Nederlandse zweefvliegen (Syrphidae). EIS-Nederland & NJN.
- Nunen F van, Vorst O, Cuppen J, Maanen B van, Ee G van & Muilwijk J 2005. Excursieverslag Zuidwest Drenthe, 7-9 september 2003. Sektie Everts Info 67: 4-10.
- Sterrenburg FCF & Schülke M 1997. Ergänzungen zur Staphylinidenfauna der Niederlande I (Coleoptera: Staphylinidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 7: 15-26.
- Strassen R zur 2003. Die terebranten Thysanopteren Europas und des Mittelmeer-Gebietes. Die Tierwelt Deutschlands 74.
- Turin H 2000. De Nederlandse loopkevers, verspreiding en oecologie (Coleoptera: Carabidae). Nederlandse Fauna 3. Nationaal Natuurhistorisch Museum & KNNV Uitgeverij.
- Vierbergen G 2004. Eight species of thrips new for The Netherlands and some taxonomical changes in *Stenchaetothrips*, *Thrips* and *Hoplothrips* (Thysanoptera). Acta Phytopathologica et Entomologica Hungarica 39:199-209.
- Vondel BJ van, Huijbregts J & Cuppen JGM 1989. Verslag van de 143^e zomervergadering van de Nederlandse Entomologische Vereniging te Zuidwolde. Waterinsekten. Entomologische Berichten 49: xv-xix.
- Vorst O 1995. An annotated list of the Dutch Pselaphidae (Coleoptera). Entomologische Berichten 55: 85-101.
- Vorst O & Cuppen JGM 1996. Vijf kevers nieuw voor de Nederlandse fauna uit het Naardermeer (Coleoptera: Ptiliidae, Staphylinidae, Nitidulidae). Entomologische Berichten 56: 61-71.
- Vorst O, Cuppen J, Heijerman T, Nunen F van, Renner K & Berg K van den 1998. Excursieverslag Bargerveen. Sektie Everts Info 39: 3-8.
- Vorst O & Huijbregts J 2001. Overzicht van de wijzigingen in de lijst van Nederlandse kevers (1987-1999) (Coleoptera). Entomologische Berichten 61: 80-88.
- Vorst O, Maanen B van, Heijerman T, Huijbregts H & Oude J de 2002. Excursieverslag Noordlaren – 1-3 september 2000. Sektie Everts Info 55: 3-8.

Ingekomen 13 maart 2006, geaccepteerd 28 maart 2006.

Summary

Entomological fauna of the northern part of Drenthe, The Netherlands – report of the 160th summer meeting at Schipborg.

The 160th meeting of the Netherlands Entomological Society took place from 27-29 May 2005. A total of 1425 taxa of ten arthropod orders were recorded. Three of them are here reported for the first time in The Netherlands: *Tycherus coriaceus* (Hymenoptera: Ichneumonidae), *Typhlodromips bryophilus* (Acari: Phytoseiidae) and *Oligonychus subnudus* (Acari: Tetranychidae).